

Nõgu Maris:

„Ma tiia viil liisnalt veido Setomaast ja seto kultuurist, a jo' ma olõ suur setokõisi avvustaja.“
lk 2

Kala Ingrid:

„Käsitüü Kogol om alanu juubeliaastak, 18. juulil saa täüs 20 aastakka tegemisi.“
lk 2

Orasõ Ode:

„Google'i kalendrih om vahtsõnõ Setomaa rahva-kalendri kiht.“
lk 12

Setomaa

Hind 2 eurot

Jaanuvar 2026, nr 1 (434)

Välläandmist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm

Vahel Setomaa valla leht

Võro maakunna kultuuripreemiatõst tull' mitu Setomaa tegijilõ

Võromaa kultuuri elotüüpreemia sai Sarvõ Õiõ

KAUKSI ÜLLE

Šoo aasta kutsõ Võromaa Kultuurkapital ja Arõnduskeskus õga-aastadsõlõ kultuuritüütä-jidõ tenopidolõ tegijä Linda kultuurimajja. Õs olõ minagi säääl käunu, kuigi tuu om nõuka-aigu ehitet kuulus, perädu apar kultuuripalee. Rassõ pitä, tull' õkva murõlik ütehelämine tollõ pidäjäle. Küttä' kallis, elektri kallis. Ruumi oll' ja lavva' olli' pantu puulliuhka juuskma saali. Kõik sai' istu' ja lavva' olli' kaunistõt. Lava pääl oll' hulka pangõ ja sannavihtu ni tulõ-kõisi plinke õka värmi.

Setomaalt sõidõti kohalõ katõ tsillõ bussikõsõga. Obinitsa piirkunna bussikõist juhtsõ Saarine Maara kimmä käega. Mi jäi tiipääl ja kitsõ-kõsõ' püssi' üle tii.

Esinemisõ' omma' ka õga aasta ummamuudu ja põnõva'. Šookõrd aläs tegevüs lava takast ja mängiti läbi kultuuri-tüütäjä põnnõv elo. Näütes nii

mõnigi kõrd om tulnu iistvidä-jäl täütä' aigu ildast jäänü esi-nejidõ iist. Õdagu ja kava pääl-kiri ollgi „Ämbriga tänu“ ni tuu oll' huumorivõtmõh luud etendüs. Uma üllätüses tundu üte õdagujuhi helü tutvta ni ku tä hinnäst tutvust, tull' vällä, õt oll' Kirsipuu Alice, kiä lavast' ja mänge pääosa mi OUT tiatre lavastusõh „Pulmamaja“.

Tenoõdakul oll' hulga ten-näjit. Kitet sai' raamadukogo-hoitja', tandsu- ja laulupidodõ iistvõtja', võro kultuuri vidäjä' ni lõpus naati andma aasta-preemijit ja elotüüpreemijit.

Võromaa kultuuri elotüü-preemia sai Sarvõ Õiõ. Timmä tutvustõdi ku kultuuri ja iden-titeedi hoitjat. Tä om alalõ hoitnu hulga tiidmisi, kombit, muudõ, mõistmisi, tehnikit ni nuid edesi andnu. Nii omma' nuu' kättesaadava' ka tulõvilõ põlvilõ.

Tunnustuspreemia väärilid-sõs tunnistõdi kats Setomaa kultuurivedosnikku. Saarine Maara om Setomaa kultuuri-

elo iistvidäjä, Leelopäävä kõr-raldaja. Maara kõrralda' oll' ka Baltica eelpido Verska kultuuri-majah. Kimmält vidä tä ka Verska kultuurikeskusõ tüüd.

Teervalti Janika om setokee-lidse välähoppõrühmä vidäjä ja hing. Setomaa om Võromaa kuuhsaisuh kimmäs iihkäu ja umakeelitsidõ latsiaidu ni koo-liharidusõ edendämisel.

Kümnest aastapreemiast tull' Setomaa inemisile kol' preemiat. Veesaarõ Anne sai aastapreemia Seto Kuning-ligu Tiatre avatendüse vidä-mise iist. Tuu oll' kõva vidä-mine tuvva' Luhamaa nulka setokeelist etendüst kaema publik pää- ja muist liinust kohalõ. Leima Matis sai pree-mia heliluumisõ iist rokkmuu-sikalilõ „Seto Odüsseia“. Kauksi Ülle sai preemia seto kultuuri-perändi tuumisõ iist täambäste tiatrikiilde. Nimetedi ka iloki-rändüst ni seto ja võro kultuuri-rioomõ kuuhtüü hoitmist.

Võro Instituudi preemia vää-rilidsõs tunnistõdi Valgu Meel –

võro ja seto keele oppamisõ vidämise iist latsiaiduh ja koo-lõh projektiga „Umakultuur mi ümbre“.

Oll' illoõ hüä meeleolu, torõ muusikalilõ meelelahutus, kõrralik süük ja hulga tutvõt kultuuritegijit üle terve maa-kunna. Oll' imelisi kokkosaa-misi ja umakiilsit tenosõnno ni nallä. Aitumma kõrraldajilõ!

Tenoõdakut juhtsõva' Viardi Mari ja Kirsipuu Alice. Muusi-kat teivä' Hundi Indrek, Metsla Märt ja Kristin Ilm bänd. Klave-rit mänge Raudkepi Einar.

Setomaa vald suuvõ õnnõ sääntsidi sõnnoga: Suur ja südämlik õnnitlus Setomaaga kõüdet kultuuripreemijidõ lau-reaadõlõ! Ti tüü hoit eloh Seto-maa kiilt, vaimu ja luuvust – nii kogokunnah ku ka laembalt.

Erilinõ tunnustus: Sarvõ Õiõ, Valgu Meel, Saarine Maarja, Teervalti Janika, Veesaarõ Anne, Kauksi Ülle ja Leima Matis.

Aitumma, õt kannat Seto-maad hindäga üteh ja edesi!

Sarvõ Õiõ preemia iist tennämäh.

Männe Tiina pilt

Elotüü-preemia

SARVÕ ÕIÕ

Minevä aestaga viimätsil päivil tull meilikiri: „Olete pälvinud Eesti Kultuurkapitali Võrumaa ekspertgrupi preemia“ ja õt ku olõt 8. jaanuvar tulõmah preemiast vasta võtma Võromaalõ Kobelahe Linda rahvamajja, sis tuust vaia tiidä' anda'. Ma', kiä ma olõ jalaga' kauja, mul edimäne mõtõh, õt ku kutstas kohegi, sis olõs õks hüä minnä', a kuvvamuudu sinnä' saia'.

Ma mõista-as midägi' väiga' mõtõlda', õt minkõ iist mullõ preemia. Ma olõ-õi midägi' suurt tennü', a ku määnegi' preemia andas, sis om õks hüä

miil. Säääl olõ-õs kiräh, õt andas elotüüpreemia. Mul om jo tuu hädä, õt ku elät tõisist kavvõh ja olõ-õi väiga' kindlat päävä-plaani, pia-ai kõikaig kellä päälõ kohegi' väiga' minemä, sis jäät laisast ja viisi-i niisamata huupi hulkma minnä', viisi-i pikkä tiid ette võtta'.

Mineki pääväkene käeh. Säntsil päivil ma jätä-äi kunagi' midägi' viimädse minodi pääl ja nii no'ki', ma olli punnah jo pallõ varraba ku vaia ja naksi jalotamma suuro tii viirde. Uma elo joosul olõ hüä pallõ kaunu' ütsindä ja uma mehega' ja kõõ perrega' esinemäh läheläh ja kavvõbah ja olõ harinu', õt midägi' maaha unõhusi-i, sis vaia varahappa kõik kõrda säädä', õt ku määnegi' häkelüs, sis jovvat viil praavta'. Sääne elotarkus. Ja tuu om sisse harinõnu'.

Ma olõ-õs tuuh rahvamajah viil kaunu'. Kokko oll korjunu'

hulga inõmisi, nii ku oll arvada'. Mõnõ' olli' tutvta', a muidogi' oll inäbä nuid, kedä olõ-õs viil umah eloh nannü'. Lavva' olli' säet ja mi sis uma rahvaga' võti ka' üte lavva, istõ lavva taadõ ja naksi uutma ja kaema, õt midä miika' no' tetäs.

Nii ku õks, nalja piat olõma ja naarta' piat saama, sis om hüä ja lõpus olla'. Jaeti Võromaa rahvalõ avvupaprit, sis oll söö-gikotus, sis mäntselgi' aol tull mi lavva kõrd avvupaprilõ perrä minnä'. Ma tiia-äs, usu-us, õt minnu jätetäs piaaigu vii-mätsest, õt ma saa tõistsaga-matsõ paprõ, õt mullõ andas elotüüpapõr. Parhilla' tuu pääl mõtõldõh naka no'ki' üle kihä tundma tuud tunnoht, kihä nakas värisemmä. Ma olõ harinu' kauma lava pääl esi-nemäh ja tuu olõ-õi mu jaost rassõ, mullõ meelüs olla' lava pääl, a no' oll hoops midägi' tävveste tõistsagamaist.

Sis ütekõrraga' naati kõnõ-lõmma säntsit lausit, õt nuu' paistu' säntse', õt nä omma' kuigi' mu' piteh, ja sis ülti ka' nimi. Nii!

Ma õks tii hindäga' tuud eksperimenti, õt lasõ hinnäst üllätä', õt midä ilm mullõ pakk, õt huvtav om kaia' ja tunda', õt kuvvamuudu lätt. Mõntõkõrd lätt ilostõ kõrda, tõõnõkõrd lää-äi kõgõ parebahe, a om kuis om. Ja no'ki', lätsi, värisi ja mõtli, õt kae sis, midä hingi ilm mullõ saat.

Tunnustäht, lilli' ütelt, tõõsõlt, pää segi, näüdati mik-rohvoni poolõ. Lätsi ja kai – mu iih om hulga inõmisi, nä saiswa' püstü, tennäse' minnu, ma piasi umalt puult kõiki näid ja terveht ilma šoo kõõ iist ten-nämmä. Ma olõ-õi hüä kõnõ-lõja, mul om lihtsap laulu-helüga' kõnõlda'. Tehnsi nii, kuis saadõti, kuis mõistsõ vasta võtta'.

Kauksi Ülle saat mullõ küüsü-müse: „Midä sa esi' loet uma elo suurõmbidõs kõrdamine-kidõs?“

Ausalt, ma mõista-ai mõtõlda', ma mõista-ai umast elost midägi' vällä tuvva'. Mul om hüä miil, õt ma olõ siiä' ilma sündünü', ja kõõ tuu iist, määnne mu elo om olnu', olõ tenolik. Ku kõkkõ tuud ello olnu-us, mia' om olnu', ma olnu-us täambä siih. Ma olõ, kuis olõ, ja kinkõlõ ma säntsenä kõlba, määnne olõ, sis om hõste, a ku kõlba-ai, sis om ka' hõste. Ma muidogi' olõ tenolik umalõ perrele, ummilõ latsilõ, kiä' omma' mu hoitja' ja kaitsja'.

Mu jaost om õga päiv kõrdaminek, õga päiv om tähtsä. Elo om nii ku retel, üle saa-ai inne, ku alomatsi redelipulkõ päälõ olõ-õi astnu'. A mi kiäki' tiia-äi, kui pikk om mi retel. Mia' üle-

vält puult paistus, tuud näge ja tiid õnnõ tuu, kiä' sinnä' om joudnu'.

Tõõnõgi' küüsü-müse om mullõ saadõt: „Määndsest tulõ-vigu Setomaast unistat?“

Mul olõ-õi unistuisi. Ainu-mas, õt Setomaa olõs õks edesi tõõmõli Setomaa, kohe sünnüse' latsõ', kiä' tiidvä' ja tahtva' siih ellä' ja olla' uma vanõbidõ, vanavanõbidõ tar-kuisi ja tiidmisi perrä.

Lõpõtusõst. Huvtav aig. Ma saa olla'. Ma saa ummapääd toi-mõta' ja ellä' säänestmuudu, ku ma' taha, kavvu' ummi tiiratu piteh ja tetä' kirätüüd, näpõ-tüüd. Ku taha, sis laula, ku taha, sis ikõ, ku taha, sis maka. Mullõ om ant lihtsa elo siih ilosah kotusõh. Ma proomi hinnäst ja šood kotust hoita' ja ooda umatsit ja sõbrakõisi hindäle küllä.

Neli raamatut aastaga

KAUKSI ÜLLE

Küppär Kristi om vahtsõnõ lõunaeesti luulõtaja, kinkõ võro ja seto suguvõsado juurõ joova süvält mustidsõ perimusõ lättest ja omma' kasvatanu' ime-lidsõ poeesidõ luulõaia, koh häälmitses vannu harvakuisi viil nättävit lille kõrvuusi seninägemäldä õiõkõisiga. Tuuh paradiisiah laulva' tsirgu' nii, nigu nä aastatuhandit omma' tsiris-tänü', a kõik om kõrraga tahsah mah parhilla' ni igävdest aost igäveste. Loe' läbi soo raamat ja sul saa õkva paremp! Meil luulõ avitas ellä'-olla', hüä, ku kiro-tõdas, viil paremp, ku loetas! Väärt raamat.

Nii kirodi ma kiränigu edimädsõ luulõkogo „Tei tuu tii“ saatõsonas. Peimi minevä suvõl ka võimsa esitluspido Obinita Galerih. Suur pido oll – kohalõ tull' ka Kristi raamatit ilosas joonstaja Kristiina Viin.

A aasta õs olõ' viil lõppõnu. Söguse tull' uudis, õt Kristi

romaan „Viimane lusikas“ om Eesti romaanivõistlusõl avvu-hinna saanu. Pia olli' jo kuu-lutusõ' esitlemispidodõst molõraamatuh. A aasta õs olõ' õks viil läbi ja eesti joulu paiku tull' mullõ päkäpikk, Sundelli Harri, ja tõi viil kats raamatut Kristi sulõst. Arodi pakikõsõ vallalõ ni säält tull' vällä „Perä-mäne luidas“ – Kristi romaan umakeeli, ja „Sõnajalgne“, ligi 200-lehekülelinõ eestikeeline luulõkogo. No' sai aastavaeldusõs vahtsõt lugõmist.

Kristi esi' saaf läbi internetiabarustõ lämmämbilt mailt sõna, õt Obinita teemi ka, ku lämmämbäs lätt, raamaduesit-lusõ' ar'. Seeni' nõudkõ' Küppär Kristi raamatit raamadupoodõst, autogrammi saa lähem-bält, ku pido kuupäiv tiidä'!

Rõõm Kristi raamatist. Romaan om kõrraga sooilma-aignõ, moodukiranduse muudu, a samal aol õks lõunapuulsõ kaunitari luudu, mi kandi huumorimeele ja kirega. Väärt lugõminõ!

Küppär Kristi.

Eräkogo pilt

Käsitüü Kogol om alanu juubeliaastak

Seto Käsitüü Kogo rahval on kombõst vahtsõt aastakka ütehkuuh tervtädä'. Soovoori kogosimõ tulõvatsõh kunin-gaküläh Miktämäel. Mi seltsi liigõh Luigasõ Inara tutvust mee-le külä aoluku, kõnõli, kuis küläh täämbä eletäs, ni mi käve kaemah, määndse kotusõ pääl

suvõl Kuningriiki peetäs. Soo pildi pääl om õnnõ üts jago käsitüülisi, muist tulliva' viil ka laulu, tandsõ ja söõgi aost. Oll' illoõ ja lämme kuuholõminõ.

Käsitüü Kogol om alanu juubeliaastak, 18. juulil saa täüs 20 aastakka tegemisi.

KALA INGRIT

Seto käsitüülise' Miktämäel.

Kala Ingridi pilt

Minost om jo saanu' seto kultuuri avvustaja

NÕGU MARIS

Setomaa Turismi vahtsõnõ tegevjuht

Tereh, ma olõ Setomaa Turismi vahtsõnõ iistvidäjä (tegevjuht) Nõgu Maris. Ma olõ kats kuud tüüh olnu', kõik om rahulik ja väiga' huvtav. Ma tiia viil liis-nalt veidõ Setomaast ja seto kultuurist, a jo' ma olõ suur setokõisi avvustaja.

Ildaaigu tulli Talinast Nooritsmõtsa elämä, mia om armas kotus Moostõ lähkoh ja tuu olõ-õi sukugi' kavvõh Setomaast. Meil om säääl vanaesä talo, midä ma uma mehega' kõrda sää.

Ma varahappa olõ tegelnü' haridusõ ja ka' külälislahkus-sektoriga' ja turismiga'. Aes-tagil 2019–2023 olli iistvidäjä Eesti Ettevõtluskorgkoolih Mainor turismi- ja restoraniettevõtlusõ erialal. Uma mitmidõ tegemisi kõrvalt olõ toetanu' ummi vanõbit Lääne-Virumaal näide hotelli ja restorani toimõtamisiga'. Ma olõ ka' üteh tennü' mitmih erineviah projekteh sündmüsturundusõ val-lah nii eräsektorih ku ka' riigi tasandil.

Ma pia uma tugõvusõst mõistmist hõste suhelda' ja miiskunnatüüd. Kindlahe ma saa uma tugõvuusi mano panda' ka' pallõsidõ kontaktõ võrgus-tiku, midä ma plaani Setomaa jaost rakõnda'. Ma pia luku hüäst söögist ja kohaligust tuurainõst ja kõõgikultuurist. Tuud ka' ku ma reisi väläpuul Eestit. Mu arvatõh om Setomaal pallõ tuud, midä nii ummilõ ku ka' vällämaa inõmisilõ pakku'. Tuud umma söögikultuuri, ilo-sit kotussit ja muidogi' autent-set kultuuri.

Setomaaga' mul varahappa kokkoputmist olõ-õi olnu' ja paistus, õt ka' elokaaslanõ om inäbä võrokõnõ. A tuu takis-ta-ai minnu olõmast Setomaa suur avvustaja. Mu tüüaig saa

Nõgu Maris.

Eräkogo pilt

olõma paindlik ja ma säägi' uma' tegemisõ' MTÜ tege-misi perrä. Ma tii kodokonto-rit ja sõida ka' hüä meelega' müüda Setomaad, õt Setomaa turismi ja kultuuri edendä-jidõga' tutvast saia'. Ma taha jouda' soo aastaga joosul kõigi MTÜ liikmidõ mano. Minnu võit sagõhõhe trehvädä' üteh mu pini Richiega', kinkaga'

ma plaani ka' mõnõ' tüüpävä' kuuuh tetä'.

Edimält om viil mõnt aigu mul Verska vallamajah kontori-room alalõ. Ma kae tuu tarõ vajadusõ viil üle. Turismiinfo-punkt viidi Reegi majja, minkõ ma kitä hüäst ja arva, õt säääl võisi' tulõviguh minnu pallõ trehvädä'. Mullõ saat kirota' maris@setomaa.ee vai helstä'

504 5538. Uma edimätsõst tege-misõst ma võta Tourest 2026 (mia om 13.–15. veebruar) mi esindämisõ. Kindlahe ma soovi anda' uma panusõ ja mõttõ', õt paranda' turismi madalhuaal, õt meid olõs parebahe nätä' ja turisti' jovvasi' siiä'!

Kõkkõ parebat!

Tõlknu' Sarvõ Öiõ.

Talsipühi pidäminõ Tarto liinah

Mille tulõ talsipühi pitä' Tarto liinah? Noo, liinah on kõkõ inämp setokõisi elämäh, opmah, oppamah. Vabarna Jane alost' sood ilosat kom-mõht 2020. aastagal. 2021 sai tä ülembsootõskas. Ma esi' olõ üteh käunu nelli kõrda. Püüne pääl olnu, rahva seeh olnu ni katõl viimätsõl aastagal ka uma sõira üteh võtnu.

Mille om vaia tah talsipühi pitä'? Soost alostusõh kokko lepitü Tarto liina talvõliina lõpõtusõ üritüest om saanu tävvelik setodõ pühä. Talsipühi juhatasõ' sisse Setomaa ülemb-sootõska ni Tarto liinapää. Kite-täs ütstõist, tehnätas ni king-täs kingtüisi.

Saa sõira süvvä'. Sootõska Jane ni ma' olõ sõira üteh võtnu. Janel om piiragukõsõ' üteh. Lämmit saa nii tand-sost ku ka teräväst. Ülemb-sootõska kau ringi, pakk uma ime leevä ni sõira kõrvalõ ka terävät. Inemisõ' jo tiidvä' esi', kuis tulõ olla'. Aig om ilolinõ,

Tarto Seto Latsi Kuul Tartoh talsipühi pidämäh.

Haljasõ Raimondi pilt

täüs kõnõluisi, pilte tegemisi ni särävit silmi.

Õga kõrd on terve Raekua platsi täüs inemisi, kiä' tulvõä' talsipühi pidämä. Nä kõnõlõsõ' ummist vanõmbist ni vanava-nõmbist. Nä kõnõlõsõ' ummist mälestüisist. Pallõ om vannu inemisi, kiä' saa-ai kohe vällä liinast minnä', a nä tahtva' ummiga kokko saia'. Kullõlda' seto leelot, kullõlda' muusikat

ni kaia' tandsmist. Hüä pal-lõ setokõisi om rõivil. Illoõ om hindälgi ümbretsõõri kaia' ni ütehkuuh kulätada'. Ka noorõ' käävä' kokko, leelotasõ' ütehkuuh ni tandsva'.

Laulma om käunu' ka leelo-pargi' Verskast. Tandsost om mängnü Kiiora ja Nedsäjä külä bänd. No' saava' laulta' Tarto liina leelopargikõsõ' ni Tarto liina Seto Latsi Kooli latsõ'.

Sookõrd kõnõlõs Ülperi Aro umah keeleh, uma kooli iist. Aro kau Tarto Seto Latsi Kuuli üteh uma velega. Poiskõistõ ime Hörn-Ülperi Maar'a om koolih oppaja. Nii kõnõlõs Aro, kiä' õt om, midä nä tegevä' ni minkõst laul. Aro veli jako ütäl iist „Rikast-vaest“. Velekesõ' olliva' vaesõ' ni tütriku' olliva' rikka'. Pallõ illoõ oll' kullõlda' latsi laulmah. Inemisõ' kiti' ni imehti', ku ilosahe latsõ' kõnõ-lõsõ' ni laulva'.

Soo aastak mänge' tandsost Eeva ni Villu Talsi – õkvall talsipühä Talsiga. Lummo Kati leelopark veie rahva saba-tandsõ – kõik, kiä' tahtsõ, saiva' tandsi'.

Puultõist kooni' kats tunni seto rahva illo. Sool aastagal oll' veidkene innemp, ku tal-sipühi om – ni koõstma tulõ jo minnä', ku om kutstu. Ütekõrd-sõst üritüest om saanu illoõ kokkosaamisõ aig setodõlõ, sõbrolõ ja külälisilõ.

PÄRTINI SIRID

Seto keeleh olõ-õi kirotaminõ sukugi nii rassõ

8. jaanuaril tähist' umma 50 aasta juubelit Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liigõh, kiränik, luulõtaja ja politseinik **Rahasepä Rainer**.

Määne sa ollit ja minkaga tegelit 25 aastat tagasi?

Saisuga 8.01.2026 om mul politseiteenstuse staaži 31 aastat 3 kuud ja 10 päivä. Ma sai 50-aastadsõst. Ja mul om süämeh nii ullihüä tunnõh, kuigi nii lämmi, kerge ku keväja kafamaalõ juuskma lastu väskal. Ma uutsõ umma viitkümmend nii väega. Täämbätsesst om suur pido Põlva kultuurimaja undergroundih peetü ja ma olõ rahul ni tenolik kõigilõ, kiä' pitto tulli'.

Täämbä olõ ma politseipensionär. Ku ma nailõ numbritolõ otsa kae (nii vannusolõ ku mundrimehenä tüüd tettü aastilõ), sis taha-ai kuigi ka eis' kõrraga usku'. Vöeh! Olõ ku lapjuga otsa ette saanu – täks numbri' kõnõlõsõ' õks õigõt kiilt. A miil om mul õks hüä! Rõõmo tund mu süä!

Ku politseikuul läbi sai, alosti ma tüüd Orava valla konstaablina. Tuud aigu tei ma väega pallõ kuuhtüüd nii Miktämäe konstaabli Tirbi Eeri ku ka Setomaa prefekti Heili Hillariga (Verska konstaabluga). Nuišt päivist om pallõ ilosit aigo meeleh, ni rõõmolitsi ku ka mõnõ' ullusõ' (nalälitsõ' ullusõ' – ma olõ naid üles kirotanu).

A ku kaia', õt midä ma tei 25 aastat tagasi, sis aasta oll' sis 2001. Tuu aig olli ma jo Põlva valla piirkunnakonstaabli. Tuu aig mõista-as ma arvadagi', õt tulõ aig, ku ma naka kirotama seto keeleh. A taa mõtõh, õt ma anna kunagi vällä raamadu, sis taa plaan oll' mul jo pääh olõmah.

Sa sündü' Petserih. Määndse' omma' sino edimätsõ' mälestüse' latsõna just Petserist?

Petseri liin ja Petserimaa om olnu mu jaost kõik aig õks Eestiga köüdet. Petseri om Eesti uma ja tuud jo Tarto rahulepingu perrä. A parhilla' tulõ meil arvo saia', õt Petserimaad anna-ai naabir meele tagasi. Meil jäs õnnõ üle Petserimaad nii süämeh ku meeleh hoita'. Petserimaast tulõ edesi kõnõlda', õt tä om õks olnu Setomaa pääliin – Petserimaa om olnu mi uma.

Algklassõh ja tšuut mõni klass edesi, sis tuuaigu õs ütlet' ma kõva helüga tõisilõ tuudki, õt ma olõ sündünü Petseri liinah. Ni pelksi ma koolih ka seto keeleh kõnõlda', ma taha-as, õt ka minno kiäki kiusasi'. Hüä' sõbra' tiidse', õt mu mamma ja papa eläse' Petseri takah (Setomaal), koh ma õks õga koolivaheag (nii suvõl, sügüse ku talvõl) käve ja tõõnõkõrd lätsi ka riide ja pühapävä tulli tagasi.

Rahasepä Rainer üteh latsõlatsõga.

Eräkogo pilt

Kas seto kiil oll' edimäne kiil, midä sa kõnõlõma naksõst?

Mu edimäne kiil oll' nii kiräkiil ku vinne kiil. Mu kuku imä om ülnü, õt inämbä tahtsõ ma kõnõlda' vinne keeleh. Arvada' vöi, õt mõotus tull' tuust, õt ma käve Petseri latsiaia söimõrühmäh (koon' 3. eloaastani) ja pääle tuud latsirühmäh. Latsiaiah kõnõldi vinne keeleh ja kiräkeeleh kõnõli ma kotoh. A ku mi lätsi mamma ja papa mano Kosõlkahe, sis sääl kõnõldi jo jalki' tõistmuudu – ilosah seto keeleh. Inämbä naksi ma kiräkeeleh kõnõlõma 1981. aastast, ku imä ja esä tulli' Verskahe elämä ja ma lätsi Verska latsiaida. A illoš seto kiil haard' mu hingekese hindä külge sis, ku ma käve Kosõlkah uma mamma ja papa man. Mamma kõnõl mullõ õgasagamatsi luukõisi, jutusit ni papagi tekki mu'ka' sama, a tšuut veidembä. Nä kõnõli' mu'ka' kõik aig seto keeleh. Ja

ka Kosõlka tšura' (Vihuri Aimer ku Piirimäe Raivo, kiä' olli' mu'ka' piä sama vana') kõnõli' mu'ka' kõik aig seto keeleh. Ja ni taa seto kiil mu suuhtõ tull'.

Määne oll' Setomaa, ku sa väiko ollit, ja määne tuu om parhilla' sino silmi läbi?

Mälehtä, ku ma väiko olli, siis Setomaal oll' kõik aig tüü ja kirmasõ'. Latsõpõlvõ Setomaa ... Korgõ' mõtsa', suurõ' põllu', väega illoš loodus, kafahkäämisõ', mõtsmaaska', pillimäng, kirmasõ', latsi naar, pallõ inemisi (ni nuuri ku suuri) – küllih oll' elo. Rahvas tull' kokko ja mõistsõ pito pitä'. Mi Kosõlka maja iih (perve pääl) oll' pingikene, koh mu papa pilli mängi. Tä võtsõ pilli üskä ja mängi. Mänge kõõ tervele küläle suurõ rõõmoga. A no' ... Ikk tulõ pääle, ku ma kuku Kosõlka pääle mõtlõ. Kosõlka oll' väega suur külä, a parhilla' ... Nii hallõ ja hingekesele om rassõ, õt

Petserimaa takah olõva' ilosa' seto külä' häöse'. Koolõsõ' inemisõ', satasõ' kokko huunõ', talo'. Kuigi rassõ om kõõ taa pääle mõtõlda', õkva ikk tüküs silmä.

Nii hõste om meeleh, ku Kosõlka inemisõ' käve' talost tallo. Pähnäpuu Maafa käve mi man ja mi käve näide kotoh. Sis oll' jalki' Lättemäe Allä kõrd, sis Õunapuudõ ja Vihuri Milvi ja Vasõ man... Ja nii käve' inemisõ' kuuh. Ja ma mälehtä, õt ka mu papa (Rahasepä Paul), kiä oll' Kosõlka leelokoori pillimiis, oll' ka küläh ja õks uma pilliga. Kõöst taast omma' mul väega magusa' mälestüse'.

Kunas sul tull' mõtõh politseinigust saia'?

Politseinigust tahtsõ ma saia' jo väega noorõna. Tsillõ latsõna. Šoo om olnu mu unistus. Ma käve latsiaia vanõmbah rühmäh, ku mul tull' tetä' pilidikõnõ, õt ku ma suurõst saa, sis kinkõst ma saia' taha. Joonisti ma'ki'. Pildi pääle sai tank ja taivahe lennuk. Nii tanki ku lennuki pääle kirodi ma suuri ja rasvatsidõ trükitähitiga МИЛИЦИЯ. Sis oll' miltsä aig ja no' ma olõgi jo üle 30 aasta olnu politseimiis. Mullõ miildüs mu tüü ja õkva väega. Süämeh om olnu avtaminõ ja inemisi avtaminõ mullõ miildüs. Taha, õt küllih ku õgah piirkunnah olõsi' kõrd majah, õt inemisõ' arvõstasi' ütstõõsõga. Meil õgal ütlet omma' uma' õigusõ' ja kohustusõ' ja nii tulõ eloh ellä', õt tõisilõ hallu tii-i.

Ku keerolinõ om seto keeleh luulõtuisi kirotat'

Seto keeleh olõ-õi kirotaminõ sukugi nii rassõ. Kaia' tulõ õnnõ tuud, õt kiräpilt pääkõist kuigi haltama panõ-õi. Kiräpilt piät olõma kõrrah.

Kuis sõnno õigõhe kirotada', sis kirotamist olõ ma opnu Palmi Silvi käest. Ma loe ka nuid raamadit, midä hüä Silvi om toimõtanu. Ja ku no' mõtõlda', õt kuis ma seto keeleh kirotamisoni joudsõ, sis šoo sai huukõsõsisse 2020. aasta sügüse. Mul oll' Põlvah luulõkogo „Rõõmu kandes“ kaejatsi'. Kohalõ tull' ka Silvi, kiä oll' mu raamadu setokeelidse jao toimõtaja. Ja ku Silvi sõna võtsõ, sis tä ütlet, õt mi piasi' pallõ inämbä seto keeleh kõnõlõma ja kirotama. Timä jutt läts mullõ süämehe. Silvi jutu pääle nakaš ka mu imä kõnõlõma ja andsõ huugu ja kitt takka, õt jah, setokeelitsit raamadit om pallõ inämbä vaia ja õt mi tohi-i unõhtada' ummi juuri. Ja nii tä läts.

Mu edimäne raamat, mia om õnnõ seto keeleh, ilmu 2021. aastal. Kokko olõ ma vällä andnu jo viis setokeelist raamadut (näideh olõ-õi kiräkiilt). Piä olulitsõst märki', õt näütes 2024. aastal andsõ ma vällä latsi luulõkogo „Aias sibas siilike“, mia om kiräkeeleh. A ma saa-as kuigi ka sääl müüdä minnä' ilosast seto keelest ja nii kirodi ma ka sinnä' viis setokeelist luulõst. A mille nii? Õks tuuperäst, õt ku inemisõ' raamadu

peio võtva' ja tä hindä perrehe veevä', sis löüdvä' nä säält setokeelitsit riime ja vaest tulõ nii huvi ka kuku seto keele vasta.

A tegeligult ... Üts uma kümme vai inämbä aastit tagasi saadi ma üte setokeelitse luulõtusõ politsei riimikonkursilõ ja sai eriavvuhinna. Tuuvuur ma viil Silvit tunnõ-õs, sis avi' seto keele korrektuuriga minno Kunsti Tiiu. Luulõtus kõnõli politseitüüst.

Sa pruugit nii kõnõldõh ku ummih luulõtuisih kõrdapite sõnna „kuku“. Ma olõ-i tõisi setodõga kõnõldõh tuud väega pallõ kuulõnu. Kõnõlõ' tuust sõnast. Kas tuu om Kosõlkast peri?

Jah! Mu mamma ja papa tarvidi' nii sõnna „kullä“ ku ka „kuku“. Sõnna „kuku“ tarvidi' ka tõõsõ' küläinemisõ' – latsõ' ku ka suurõmba'. Taad sõnna õs kasotada' nii pallõ ku „kullä“, a „kuku“ tull' suuhtõ inämbä sis, ku kõnõldi uma imä kotsilõ. Nii ku mu mamma õks ütlet – mu kuku imä.

Sino süämeasi om seto keele hoitminõ ja edesiandminõ, midä sa olõt tennü pallõ läbi kirotamisõ. Midä saasi' viil seto keele hüäst ar tetä'?

Ku ma kirodi latsiraamadut „Miitsirk Jako“, paksõ ma raamadu kirästämist Järvelilli Reinulõ. Rein ütlet, õt üleskirotust tä kõrraga ar' osta-ai. Õt kaemi, kuis raamaduga lätt, sis vöi rahast kõnõlda'. Selge! Ja ma otsusti, õt ma naka-ai uutma ja ma lää jalki' ütsindä edesi, anna eis' raamadu vällä.

Ku ma sai minevä aasta sügüse nahtsipävä laadol kokko Raudoja Ahtoga ja silmssi timä raamadut, sis küüsse ma timägi käest, õt raamat om kiräkeeleh, mille olõ-õi seto keeleh. Sai vastusõst, õt setokeelidse' raamadut' lää-äi väega, lugõjõit om veido. Ja nii tä omgi, õt lugõjõit om veido, selle õt seto keele tervüs om kehvakene. Ku kotoh seto kiilt inämb kõnõlda-ai, sis nii omgi. Ja ma' olõgi eis' ummi raamatidõ kirästaja ja nii omgi seto keeleh kirotaminõ mu hobi, missioon. Sääne om mu süämesuuv – kirotaminõ seto keeleh, koon' mu hingekese künnel palas ja rõõmsahe inemisi lõ lämmin and. Seto kiil om mu imäkiil ja taha ma'ki', õt kuku seto kiil ilma elämä jääsi'. Ja õkva tuuperäst kiroda ma seto keeleh edesi ja kiroda päämitsõlt latsilõ. Selle õt ku mi ummi vanavanõmbidõ kiilt mõistva' latsõ', sis nii jäs seto kiil ka ilma elämä.

Hüä tunnõh om, õt näütes inemisõ' omma' mu katskeelidse' raamadut' „Mamma jutustused/Mamma jutusõ“ ja „Papa jutustused/Papa jutusõ“ väega hõste vasta võtnu'. Üleminevä aasta tei ma mamma jutussidõst tävvendet kordustrüki ja papa jutussit tšuutkõnõ viil om. Kae' ku hüä! Õt seto kiil ilma elämä jääsi', tulõ kiilt latsilõ opada' ja ka riik piät keelesäädüseh seto kiilt tuñstama.

Sul om ka kats last. Ku hõste nimä' seto kiilt mõistva'? Nii politseitüü ku Setomaa iist saiminõ omma' mõlõba' viisi', kuis maailma parembast muuta'.

Mul om kats last ja esiki' jo kats latsõlast. Ma olõ tenolik, õt ma seto keele mano vahtsõst tagasi tulli. Olõsi' pidänu vaest varahappa tagasi tulõma, õt kirotada' seto keeleh ja saista' ka eis' uma helü ja hingekesega kuku keelekesi iist. No varahappa olõ-õs mul nii pallõ julgust, õt ummi kirätükke kõõlõ ilmalõ jaka'. A parep õks, õt minno kiäki tougaš vai näüdas õigõ tsihi ette, õt naka' no seto keeleh kirotama – parep ildapa ku tulnu-us üldse. Kaemi asja õks parembast külest. Nigu mu mamma õks ütlet, õt repän peere' vette ja ütlet, õt parep õks ku palas vesi. Ja nii om lännü ka mu latsiga, õt seto keeleh nimä' kõnõlda' mõista-ai, a arvo saava' jo külh. Ma olõ naanu näidega seto keeleh kõnõlõma ja no' tulõ jo ka ütsikit sõnno näilt. Ja süämele tege lämmin sis ka tuu, õt nä omma' käümä naanu' kuningriigipääväl. Ja mu naaselgi (kiä om sammamuudu süämest seto) om tulnu huvi setokõisi vasta.

Ma olõ võtnu süämeasast, õt ummilõ latsõlatsilõ oppa ma seto keele külh selgest. Lisandra om jo neläne ja timäga lätt meil jo peris hõste. Latsõ' õks opva' kiilt, ku näidega vai hiina keeleh kõnõlda'. Tsillõmb latsõlats Lauren saa piägi aastadsõst ja külh ma ka timäga naka kõnõlõma. Vot sääne tsiht om mul latsõlatsiga võet.

Mis sa arvat, kas ütlet pääväl saami sino kotsilõ üldä' ka sootška Rainer?

2021. aasta augustih, ku Võroh toimu Fr. R. Kreutzwaldi avvusamba 95. aastapäväle pühendet olõminõ, tutvusti ma sääl umma katskeelist latsiraamadut „Mamma jutustused/Mamma jutusõ“. Sääl võti' sõna ka kats sootškat, nii Hõrna Aare ku Anipai Vello. Nä kõnõli' sääl tuust, õt Kroonikogo löüdsõ, õt ma' üteh Vabarna Jalmariga võisi' astu' kuningriigipääväl paku pääle. Seto' tiidvä', midä tuu tähendäs. A mul lätsi' sootškidõ jutu pääle jala' pehmest. Ma mõista-as kohapääl kõrraga midägi üldä', õi istu', õi astu'. Üllätüs oll' suur. Ma mõtli tšuut ja Lobotkah ma paku pääle lää-äs. Tuu aasta lää-äs paku pääle ka Jalmar.

Ma ütli tuukõrd Hõrna Aarelõ, õt ülembsootškal piät aigu olõma ja süämeh piät olõma kuigi tõistmuudu olõminõ, tsirgu muudu kerge, lindamisõ tunnõh. Tuuvuur mul säänest tsirgu muudu hüvvä tunnõht viil olõ-õs. Andsõ tiidä', õt ku ma saa 50, sis võimi vahtsõst kõnõlda'.

A külh aig näütäs, midä mullõ juubeliaasta ja edespidi tõõsõ' aasta' toova'. A vahtsõ raamadu anna ma šoo aasta vällä kindlahe!

Küüsse **GRÜNBERGI MARIA**

Kuis vanal aol jauhati ja terri tetti

NASSARI ELVI

Ku vanast kuudaga vilja peseti, sis puhastamisest lasti üks rüki ni kesvi läbi harva safa, ot suurõmba' agana' vilä seest vällä saia'. Tuu jaost nõtõti puuhangoga villi rehealosõ värehtidõ kotsilõ riptõt sarja. Ku tuulõvuhahuss tull', sis vei agana' ja uhaku' kavvõmbahe. Ku taaheti puhtambit terri, pilluti vil pilgaga (väiko kühvliga) vasta saina. Visada' tull' huuga ja kaarkuhe, nii ot agana' lintsi' vällä. Uñkohe kogonu' puhastõt terä' kofati kokko, panti viläkotti ni viidi veskihe jauhamisõlõ.

Veskikäämisõ kotsilõ ülti kah „kivi mano sõitma“. Leelo-lauluhki olli' sõna': „esä viirdü sis meil veskilõ/esä kiirdü katõ kivi mano“. Veskih oll' jauhamisõst kivipaar (vai mito), koh vaihõl terä' piinüst saiõ'. Veskih jauhati lihtjauhha, a ku' tulli' jauhamisõ pruuki joba suurõ' sõgla', kah peenembät ülesõglajauhha.

Kats kõvva kivvi jauha-i hüvvä jauhha

Vanast oll' õgah seto taloh jüvvu jauhamisõst käsikivi ni terri surbmisõst huhmõr. Käsikivi oll' kivipaar, minkõl keskaika lõigat mulgu' ja päälmätsel kivil ümbre vits, kost käve läbi pikk nui, käsipuu, minkõst kivipaari ümbre aeti. Käsikivi päämätse' osa' oll' pääl kivve vil kivi pill ja karits ni kivialonõ laudu vai kast. Kivi pill ja karits paistu-s silmä, jäie' kivve sisse vařolõ.

Ütleminõ „kats kõvva kivvi jauha-i hüvvä jauhha“ om arvada' jutta sisse elost tulnu', selle ot alomanõ kivi oll' tööõst kõvõmp. Nigu veskikivile, olli' ka käsikivi mõlõmbalõ kivipoolõlõ sisse lõigadu' liuhkatsõ' soonõ', tsori'. Kivve keskpai-gah oll' mulk, kivisilm, kost terä' sisse puistati. Kivi sisse päälmätse kivi ala oll' kimmütet ravvanõ karits, mia käve ülest kivi pilli pääl. Pill oll' tuu käsikivi osa, midä ülest-alla lihtkatadõh sai kivve umavaihlõl säädä' kas lähkombahe vai kavvõmbahe. Ku kivipoolõ' oll' kavvõmbah, sai sõmõrampa jauhha. Kivipilli ots käve karidsõravvast läbi ja karits käve ümbre pilli otsa. Vanah lauluh võidsõ' sõna' „kivi pill tuud Pihkovasta, kivikarits

kavvõndõsta“ tähendä' tuud, ot nuu' ravvadsõ' aša' tuudi kodo kostkilt muialt, telti sepä käest. A niisamatõ võidsõ tuu olla' õnnõ kah algriimi peräst, nigu nuuki' laulusõna': „kivipoolõ' om tuudu Poolamaalta/ kivivitsa' Vinnemaalta“.

Jauha, jauha, kivikõnõ

Käsikivil jauhati vanast ka taariterri vai linnasit. Kesvalinnastõst aeti olt. Tiia-i, kuis Setomaal, a tiidä' om, ot mõnõh Eestimaa kihlkunnah kõlpsi' ollõlinnastõ jaost õnnõ käsikivil jahvatõ linnasõterä' ja tuud linnastõ jauhamist toimõnd' taloperemiis eis'. Käsikivil jauhati kotoh ka kaaru, minkõst saiõ kiislajauhha. Tiidä' om, ot Peresja vindläse' olõvat jauhatanu' käsikivil ka „kohvi“, arvada' sis kuivatõt tsigurit („kohvijuuuri“).

Inämbüiste oll' kodonõ käsikivil jauhaminõ nuih tallah, koh oll' vilja veidõ. Nii oll' näütusest randlaisi perrih. Kõhnõmbidõh talodõh oll' arvaminõ, ot veskikivi mano viimine taso-i ar', selle ot tüü lätt pallõ masma ni kaotat kah pallõ jauhha (mõldri vott taso mati päält). Mõnõl jalki oll' tuu hädä, ot veski' olli' veiga kavvõh ja kuludi' ar' pallõ tüüaigu. Johtu tuudki, ot mõnõvoori oll' külätii' kehväkese' ja nii muadsõ', ot rassõ oll' rattidõga „kivi mano“ pästä'.

Käsikivve hoiõti kotussih, koh kuis õnnõ parembast peeti – aidah vai aidanulga, seenitseh vai vüüruseh, rehetarõh vai rehetarõ kõrval olõvah kambrikõsõh vai peeti kah kõlgusõnulga. Käsikivvi om hoiõt ka keldrih, tuu kotsilõ om 100 aastat tagasi tiidmist ant vindläiste küllist, Senno vallast Simni Boroki ja Irboska vallast Suurõ- ni Väiko-Miltsa küllist. Tuu, ot setodõlgi võidsõ käsikivil jauhaminõ kunagi keldrih olla', and märgotust üts Lõkovast ülest kirotoit laulusalm: „Jahva, jahva kivikene/ kisu kivi vitsakõnõ/jahva jarvo kambõrõnna, kisu külmäh kelderenna“. Talvõl ku üteh ilotõdi, tetti ka käsikivimängu. Nuid om rahvaluulõarhiivih üles kirotoit ja alalõ hoiõt mitmit (kae' perrä regilaulu andmõkogost). Käsikivil jauhamisõ kotsilõ om ülest kirotoit ka mõistatus: „Kõtt all, kõtt pääl, valgõ vatt vaihlõ?“

Surmidu' terä' ni kahridu' kaara'

Huhmõr oll' ütsipuust (ütest pakust), kas kõo- vai haava-puust vällä raot annom. Võeti toorõs puu, minkõst raoti algusõh kirvõ ja puraski abil uurõ' ja sis nuu' lõigati katõlt puult val-lalõ ni paku siso kaibõti vällä. Peräst kaibõt kotus (uurõ') aeti seest vessimäga illest. Inämbüiste oll' huhmõr keskaigast kitsamb, nii ot alomanõ osa oll' nigu huhmrõ jalg, a võidsõ olla' kah õkvapite sainuga anomit. Puuanoma kimmütämisõst tõmmati veere pääl vahel vil ka ravvanõ vits. Mõni huhmõr oll' uma kujolt suurõ joogipikri vai kaarigu (kaarig, eesti k *karikas*) muudu, mõni jal sääne, minkõlõ paku alomaistõ otsa olli' vil kah „jala“ sisse tahvidu'. Nuist eri mõõdu ja kujoga huhmrõtõst saa aimu vanno sehkendüiste perrä.

Huhmrõh sai kesvi ni kaaru kahri' ja terri surbi' (surmi'). Kahminõ tähendäs, ot puitsõ huhmrõnuiaga, pekliga uheti-pesseti nikani', ku jüvvil koorõ' vallalõ leie'. Säänestmuudu saiõ suurmõ', midä ülti „terä“, parhiillatsõl aol üldäs eesti keeli „täisterad“. Huhmrõh surbituist terrist keedeti ahoh teräruuga. Ahoh havvutõdi ka kesvõputro, mia oll' vanast avvustõt süük ja määnest süüdi kõõ ristjätsil ja puh-til. Hinnat süük oll' ka ahotsõgunah havvutõt terä' upõga. Huhmrõh tambiti ka kanebi-terri ja linasiimnit. Vindläse' touksi' huhmrõh ka kadajamarju, minkõst sai hüvvä taari.

Surbmisõ jaost oll' puinõ nui, pekli, mia oll' keskaigast kitsambast tahvtsõt. Ku katõkese surbti, oll' mõlõmbal surbjal uma nui. Õga päiv kah tuud surbmist ette võeta-s, selle ot tüü oll' rassõ. Olla' olnu' kunagi kah nõdõrmõga pekli', arvada' oll' nõdõrm sis lakkõ kimmütet, ot käel hõlpsamb olõsi'.

Vanah saajalauluh opati üläimä perrä kaema, kas tulõvanõ pujanaane salalik joh-tu-i olõma, niimuudu: „kui õks näio tarrõ tulõ/ kui õks kabo tarrõ kallus/ kae õks hillä kaali ala/ liiguda linadsõ ala/ vast om õks täl pekli peoh/ om õks tõlv tõõsõh käeh/ ara õks lahk su lagipää/ pääperä põrotas“. Teräsurbmisõ kotsilõ om ka mõistatus: „Katõkese velidse' üte saapaseere seeh kargasõ?“

Kõtt nigu netsvä

„Kõtt ku netsvä“, ülti Setomaal jämme inemisõ kot-talõ. Arvada' tuu peräst, ot puinõ liud, netsvä, oll' päält-puult kaiõh kummõr. Anomalõ oll' väidse vai vessimiga sisse kaibõt loh, kohe nõstõti terä'. Kujolt oll' netsvä piklik vai munajas (ovaalne, eesti keeli), mõlõmbah küleh olli' kinni-hoitmisõst puust tahvtsõt kõrvakõsõ'. Kujost tulõnõvalt om ka sääne mõistatus: „Mia tuu om – orik katõ otsaga?“ Raot oll' tuu anomakõnõ nigu huhmõrgi ütest pakost, kas sis kõost, haavast vai jalajast. Netsvät, midä eesti keeli kutsti pohemold, oll' vaia suurmidõ puhastamisõst,

Seto' Matsuri küläh kruupõ tegemäh, 1913.

Johannes Pääsukese pilt ERMi kogost

Terri surbmah. Kossõlka külä, 1913.

Armas Otto Väisäneni pilt ERMi kogost

Naane Viõlo küläh netsväga kruupõ puhastamah, 1924.

Ilmari Mannineni pilt ERMi kogost

Käsikivil jauhaminõ Tsiili küläh Mattise taloh, 1935.

ERMi kogo pilt

pohemisõst. Terä'-kruubi' panti puitsõhe piklikku anomahe ja pilluti kässi vaihlõ ülest nikani', kooni' peenõkõsõ' uhagu' ni sõklõ' suurmidõ seest vällä pildu'. Tüüd tetti väläh, a tetti ka tarõh lavva pääl.

Puhastõdi ka säänestmuudu, ot nõstõti netsvä üts ots äkilitsõlt korgõmpahe ja pääl tuud tõõnõ. Nõstõti veldamiisi nii, ot sõklitsõ' suurmõ' vaiu' edesi-tagasi. Sõkla' kogosi' pääl, nuu' sis käega korati kokko, visati ar'. Tobrovast om kirotoit, ot suurmõ' surbti huhmrõh hämmelt, sis kuivatõdi ahoh ni pääl tuud raptõdi netsväh viimädsegi' viläkoorõ' vällä. Ültigi – kruupõ nedsätädä'.

Netsväga sai pääl terri kah aiavilä- vai linasiimnit puhasta'. Netsvä oll' hüä tuustki, ot muul aol sai sääil rasva vai muud

süüki peenembäst tsaka'. Mõnikõrd tuudi tuu puitsõ anoma-kõsõga kah pliine lavva pääl.

Aša' lätsi' ar' aolukku

Sada aastat tagasi, 1926. aastal om Eesti Rahva Muuseum kõr-raldanu küüsümisõ vannu söõ-gitegemisõ riistu kotsilõ. Setomaaltki omma' kirotanu' kooli-oppaja' vanainemistõlt üles korat tiidmist. Nuist küüsümis-kavadõ vastussist tulõ vällä, ot käsikivve seto talodõh vil oll' alalõ, a nuidõga jauhati vilja joba harvakutti.

Navigõ küläst om seletet, ot käsikive ei tarvitata enam veskite ilmumisest saadik. Mõnõh Setomaal paigah oll' kodonõ jauha-minõ tarvutõ vil ka minevã aastasaa algusõh ni vil kah 1920. aastidõ keskaiku. Nii

om Väiko-Treskist 1926. a kirotoit, ot käsikivid hakkavad juba välja surema. Mikidämäe vallast Pluitsa küläst om tiidä', ot käsikivi' kattõ' tarvutõ ar' 10 aastat tagasi (sis 1916). Võõpsu küläh oll' ütäl mehel olnu käsikivi vil kah 1926. a, minkõ ilda-aigu ar' möie – arvada' tallo, koh vilja veidõ. Inämbüiste jäiegi' käsikivi' saisma 19. aastasaa lõpukümnenditõl, a ku kipõstõ vaia oll' jauhada' ja veski mano saa-s minnä', sis harvakutti jauhati vil kotoh arvada' ka eestiao.

Huhmrõ' oll' seto tallah tarvutõs siski kavvamba, arvada' selle, ot setodõlõ miidü teräruuga ja ahoputro süvvä', a niisamatõ kah linasiimnist õlli surbi' vai kanebisiimnist kruuslit valmsta'. Huhmõrd ja pekliit peeti alal ni tarvõdi nii seto ku vinne perrih vil 1920. aastidõ keskaikugi. Nii om Mikidämäe koolijuhataja Juliana Reisingof küüsümisikirale vastanu, ot huhmõrd vil tarvõdas, a käsikivvi ja netsvät inämb mitte. Mitmõgi' koolijuhataja omma' kirotanu', ot netsvät inemisõ' inämb õi tunnõ'.

Huvtav om tuugi, ot vil 1930. aastil om etnograahv Eerik Laid löõdnü Setomaal talla ja tennü pilti huhmrõh pekliga terri surbmisõst. Netsväga terri puhastamisõst om alalõ õnnõ üts pilt, minkõ om ülest võtnu etnograahv Ilmari Manninen 1924. aastal Viõlo küläh.

Šoo kirätüü kokkikirotamisõl om perrä kaet tiidmist eri muuseumidõ kogodõst ja rahvamuuseumi pildi- ja arhiivkogost.

Lehte tegevä':

Toimõtaja Kauksi Ülle,

tel 5656 9079, e-post: kauksiyll@gmail.com

Toimõtaja (lisaleht Vahtsõt Vallah) Järvelilli Rein,

tel 504 6423, e-post: rein.jarvelill@setomaa.ee

Keeletoimõtaja Palmi Silvi

Seto keele tõlkja Sarvõ Öiõ

Külesäädmine Lööpri Priit

Väläandja: Setomaa Liit

Setomaa kolleegium: Alumäe Helen, Kauksi Ülle, Laaneotsa Annela, Matvei Arvi, Sarvõ Öiõ, Leima Aarne, Kruusamäe Meelike, Jüriõ Vello, Järvelilli Rein, Leima Evelin, Mustimetsa Indrek.

Trükkjä: Printall AS

Lehe ilmumist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm ja lisalehte Vahtsõt Vallah Setomaa vald.

KAASTÜÜ' saata': kauksiyll@gmail.com

vai Setomaa aoleht, Obinitas külä, 65301, Võro maakund.

SETOMAA VALLA UUDISÕ' saata': rein.jarvelill@setomaa.ee

Tähtaig õga kuu 12. kuupäiv.

Lehe telminõ ja reklaam: tel 5627 3889, info@setoinstituut.ee

Anne Vabarna nimelise omakultuuripreemia laureaadid Anne haulal.

Foto: Rein Järvelill

Anne Vabarna nimeline omakultuuriõhtu tõi kokku pärimuse hoidjad ja kandjad

15. detsembril toimus Anne Vabarna nimeline omakultuuriõhtu, mis ühendas endas mälestuse laulu- emast ning tänapäevase seto pärimuskultuuri elujõu.

REIN JÄRVELILL

Omakultuuriõhtu algas Värskas kalmistul, kus isa Andreas pidas Anne Vabarna haulal mälestus- palve, meenutades lauluema elu ja vaimset pärandit.

Õhtu jätkus Värskas kultuuri- majas, kus laureaate tervitas

ülemsootska Jalmar Vabarna ning omakultuuripreemiad andis üle vallavanem Raul Kudre. Tunnustatuid olid ter- vitama tulnud meie leelokoorid ja sõbrad, kelle kohalolek andis sündmusele erilise soojuse.

Vallasise omakultuuripree- mia pälvis leelokoor Verska Naase'. Viimase kahe aasta

jooksul on koori tegevus saa- nud justkui „teise hingamise“ – aktiivselt on tutvustatud seto kultuuri üle Eesti, esinemas nii suurematel festivalidel ja rah- vapidudel kui ka väiksematel kogukondlikel sündmustel.

Vallavälise omakultuuripree- mia pälvis tänavu Janika Oras, üks Eesti silmapaistvamaid regilaulu uurijaid ja tutvusta- jaid, kelle töö on olnud äärmis- selt oluline nii seto kui ka laie- malt Eesti vanema rahvalaulu

mõtestamisel ja väärtustamisel.

Anne Vabarna nimeline oma- kultuuriõhtu seob mälestuse ja tänapäeva ning tõstetakse esile neid, kes aitavad seto pärimus- kultuuri hoida, edasi kanda ja nähtavaks teha.

Setomaa vald tänab leelo- koori Verska Naase' ja Janika Orast nende suure panuse eest seto omakultuuri heaks ning soovib neile jätkuvat jõudu, inspiratsiooni ja rõõmu päri- muse elus hoidmisel.

Mitmed Setomaa inimesed said suure tunnustuse osaliseks

8. jaanuaril leidis Antsla val- las Linda rahvamajas aset Võru maakonna kultuurielu suurim tänuõhtu, kus jagati preemiaid ning tunnustusi kultuuri-, raamatukogu- ja muuseumi- töötajatele, käsitöömeistri- tele ning kultuurikollektiivide juhendajatele.

Tänuõhtu suurima tunnus- tuse, Kultuuripärl 2025, pälvis dirigent, pedagoog, rahvus- vahelise kultuurivahetuse looja ja kogukonda ühendav kul- tuurivedur José Antonio Page Ramírez. Auhinda vastu võttes tänas laureaat tunnustuse eest ning tões, et ka paljud teised kultuurivaldkonnas tegutsesid oleksid sama auhinda väärt.

Setomaa inimestele oli see õhtu samuti väga erilise tähen- dusega: mitmed Setomaaga tihedalt seotud loojad ja eest- vedajad pälvisid kõrge tunnus- tuse oma pikaajalise ja mõjusa töö eest. Kõige sügavama ja sümbolsema tunnustuse, Võru maakonna elutööpreemia 2025, pälvis Õie Sarv – Setomaa kul- tuurielu kujundaja ja kultuu- rilise identiteedi hoidja. Tema aastakümneid kestnud töö on aidanud hoida ja edasi kanda seto keelt, leelot, kombeid ja vaimset järjepidevust. Õie Sarve panus ei ole olnud silmatorkav ega lärmakas, kuid selle mõju on olnud kestab ja põlvkondi ühendav. Tunnustust vastu võt- tes kõlanud setokeelne leelo- laul oli ehe ja liigutav kinnitus sellest, et seto kultuur elab in-imestes edasi.

Aastapreemia pälvinute seas oli ka Matis Leima, kelle heli- loomung rockmuusikalile „Seto Odüsseia“ on toonud seto lood ja mütoloogia kaasaegsesse

muusikalisse vormi. Tema loo- ming on kõnetanud nii Seto- maa inimesi kui ka laiemat publikut, tuues pärimuse uude helikeelde.

Seto kultuuri nähtavaks ja mõjusaks toomise eest täna- päevases teatrikeeles pälvis tunnustuse Kauksi Ülle, kelle looming seob keele, identiteedi ja kaasaegse lavakunsti. Samuti tunnustati Anne Veesaart, kes on olnud Seto Kuningliku Teatri avaetenduse vedaja ja seto teat- rielu käivitaja, andes kohali- kele lugudele professionaalse ja väärika lavavormi.

Setomaa kultuurielu järje- pideva eestvedamise eest päl- vis tunnustuse Maarja Saarine, kes on aastaid olnud Leelo- päeva ja teiste pärimussünd- muste hing. Tema töö hoiab elus kogukondlikku kooslau- mist ja seto keele igapäevast kasutust. Samuti tunnustati Janika Teervalti, setokeelse öuesõpperühma vedajat, kelle panus aitab lastel kasvada seto keele ja kultuuri sees juba vara- sest east alates.

Oma keele ja kultuuri eda- siandmise eest koolides ja laste- aedades läbi projekti „Umakul- tuur mi ümbre“ pälvis tunnus- tuse ka Meel Valk, kelle töö on toonud emakeele väärtuse sel- gelt kooliruumi ja kogukonda.

Need tunnustused kinnita- vad, et seto kultuur ei ole mine- viku jäänud pärand, vaid elav ja arenev osa tänasest Eestist. Setomaa inimesed, keda sel- lel õhtul mees peeti, hoiavad oma töö ja pühendumusega oma keelt ja kohavaimu ning see annab meile oma identi- teedi ja tulevikuootuse.

REIN JÄRVELILL

Setomaa kultuuriedendajad tänuüritusel.

Foto: Tiina Männe

Vald sai raha Obinitša jäätme punkti rajamiseks

Setomaa vald on saanud SA Keskkonnainvesteeringute Kes- kus (KIK) toetuse Obinitša külla uue tänapäevase jäätme punkti rajamiseks. Projekt viiakse ellu aadressil Võro tee 6, Obi- nitsa küla, Setomaa vald, Võru maakond.

Projekti eesmärk on rajada Obinitša külla kaasaegsetele nõuetele vastav jäätme punkt, mis võimaldab piirkonna ela- nikel liigiti kogutud jäätmete korrektset ja mugavat üleand- mist. Jäätme punkt aitab paran-

dada kohalikku elukeskkonda, suurendada keskkonnateadlik- kust ning toetab Setomaa valla jäätmehoolduse pikaajalisi ees- märke. Projekti kogumaksu- mus on 381 228,88 eurot, mil- lest toetus moodustab 80% ehk 304 983,10 eurot ning Setomaa valla omafinantseering on 20% ehk 76 245,78 eurot.

Projekti eeldatav elluviimise periood on 8. juulist 2026 kuni 7. veebruarini 2028.

MARGIT SAND
arendusspetsialist

OTSIME NOORTEJUHTI, KES JUHIB SÜDAMEGA!

*KAS SA USUD, ET NOORED ON SETOMAA TULEVIK?

*KAS SIND INNUSTAVAD NOORTE LOOD, KOGUKOND JA PÄRAND?

KUI JAH, SIIS SETOMAA NOORSOOTÖÖ KESKUSE JUHATAJA AMETIKOHT VÕIB OLLA SINU VÕIMALUS!

Saada oma cv ja motivatsioonikiri:

vald@setomaa.ee

Info: Raul Kudre 5256695

Tähtaeg: 23.veebruar

Setomaa Vallavolikogu kinnitas uue vallavalitsuse ja komisjonide koosseisud

22. detsembril toimus Setomaa Vallavolikogu istung, kus tehti mitmeid otsuseid, mis määravad valla juhtimise ja töökorralduse järgmistel aastatel. Istung peeti Värska kultuurimajas ning päevakorras olid nii uue vallavalitsuse kinnitamine, volikogu alatiste komisjonide koosseisud kui ka 2026. aasta eelarve esimene lugemine.

Volikogu kinnitas vallavanem Raul Kudre ettepanekul Setomaa Vallavalitsuse liikmete arvu ja koosseisu. Uue vallavalitsuse liikmed on peale vallavanema veel Erika Joonas, Elen Kokla, Jana Mets, Leie Hääl ja Lauri Saar. Kinnitati ka Setomaa Vallavolikogu alatiste komisjonide koosseisud. Komisjonid

täidavad olulist rolli volikogu töö ettevalmistamisel ning eri valdkondade sisulisel arutelul. Revisjonikomisjoni esimeheks kinnitati Jüri Saar, arengu- ja planeeringukomisjoni esimeheks Even Toomas, eelarvekomisjoni esimeheks Imre Liivago, haridus- ja noorsookomisjoni esimeheks Lauri Mäesepp, kultuuri- ja spordi-

komisjoni esimeheks Aarne Leima, külaelukomisjoni esimeheks Piret Kase, majandus- ja turvalisuskomisjoni esimeheks Raivo Kunst ning sotsiaalkomisjoni esimeheks Aare Hörn. Komisjonidesse kuuluvad nii volikogu liikmed kui ka valdkondade asjatundjad, mis loob eeldused sisukaks ja mitmekülseks koostööks.

Volikogu nimetas ka Setomaa valla esindajad Eesti Linnade ja Valdade Liidu üldkoosolekule ja volikogusse. Üldkoosolekul esindavad Setomaa valda Urmas Sarja ja Raul Kudre, asendusliikmetena Piret Kase ja Erika Joonas. Liidu volikogu liikmeks nimetati Raul Kudre, tema asendusliikmeks Erika Joonas.

Istungi lõpus tutvustati valla 2026. aasta eelarvet, mille kogumahuks on kavandatud 9 332 539 eurot. Eelarve näeb ette võimaluse võtta investeringuteks laenu kuni 745 000 eurot ning reservfondi suurus on planeeritud 40 000 eurot. Eelarve menetlemine jätkub järgmistel istungitel.

REIN JÄRVELILL

Head talve jätku!

Talv on 2026. aastal näidanud oma tõelist palet ning tuletab meile meelde, et Eestis on neli aasta-aega ja talvepakane pole kuhugi kadunud. Lumesadu on olnud rohke ning mitmetesse paikadesse on tekkinud arvestatavad tuisuvaalud.

Meie vallas on 17 lumelükkamise piirkonda, igas piirkonnas on oma teenuseosutaja ning tööd käivad igapäevaselt. Lumelükkamisega seoses tekib sageli küsimusi selle kohta, millal ja kellel lund lükatakse. Kuna lumesaju iseloom ja lumekogused on piirkonniti erinevad, ei ole võimalik täpselt öelda, millal traktor konkreetse hoovi juurde jõuab. Valla kodulehel <https://setomaa.ee/keskkond-ehitus-ja-teed/maa-ja-keskkond/lumelükkamine/> on olemas ülevaade lumelükkajatest ning põhimõtetest, mille alusel lumetõrjet teostatakse. Teenuseosutajad on oma tööga hästi hakkama saanud ning valla teed on üldiselt heas korras. Probleemide korral palume võtta ühendust valla majandusspetsialistiga, kelle kontaktandmed on samuti kodulehel leitavad.

Üks valla olulisemaid dokumente on eelarve, mille alusel tuleb terve aasta tegutseda ning seatud eesmärgid ellu viia. 2026. aastal on valla eelarve kogumahuks planeeritud 9,3 miljonit eurot, millest 1,33 miljonit eurot on kavandatud investeringuteks ja ligikaudu 8 miljonit eurot põhitegevuseks. Kasvu on planeeritud nii palgafondi kui ka majandustegevusse. Palgafondi suurenemist veab eelkõige pedagoogide miinimumpalga tõus, millega kaasneb ka huvihariduse ja alushariduse töötajate palkade kasv. Kogu vallasüsteemi palgatõus jääb vahemikku 4–8%.

Investeeringute elluviimiseks oleme esitanud mitmeid projekte, mille kõigi tulemused ei ole veel teada. Selle aasta prioriteedid on ettevõtlus, turism ning mitmesugused majandust toetavad investeeringud.

Maakonna kultuuritöötajad kogunesid Antsla külje all Kobelas Linda rahvamajas. Setomaa inimesed pälvisid mitmeid tunnustusi, mille üle on meil suur rõõm. Kõige kõrgema tunnustuse – elutööpreemia – sai meie Õie Sarv, kes on selle igati välja teeninud. Palju õnne ning oleme sinu üle uhked.

Kõigile head talve jätku!

RAUL KUDRE, vallavanem

Kuidas tasustatakse vallavolikogu tööd?

Eelmise aasta lõpus kinnitas Setomaa Vallavolikogu uue määruse, 15. detsembri 2025 määruse nr 19 „Vallavolikogu liikmetele tasu ja hüvituse maksmise kord“, mis sätestab selged ja üheselt mõistetavad reeglid volikogu liikmete, juhtkonna ning komisjonide tasustamiseks. Määruse eesmärk on tagada läbipaistev ja arusaadav süsteem, kus tasu on seotud tehtud töö ja vastutusega ning kus iga volikogu töövorm on ühtselt reguleeritud.

Oluline on rõhutada, et tegemist ei ole palgaga tavapärase mõttes, vaid hüvitise ja tasuga volikogu ning komisjonide töös osalemise eest.

Volikogu esimehe ja aseesimehe hüvitis

Volikogu esimehele makstakse igakuist hüvitist, mis on seotud vallavanema töötasuga. ■ Volikogu esimehe hüvitis on 50% vallavanemale määratud töötasust kuus. Volikogu aseesimehe hüvitis on sellest omakorda väiksem: ■ Volikogu aseesimees saab 25%

volikogu esimehele määratud hüvitisest kuus.

Selline lahendus seob volikogu juhtide tasustamise valla juhtimise üldise palgatasega ega nõua eraldi kindlaksmääramist määrade pidevat muutmist.

Komisjoni esimeeste tasustamine

Volikogu alatiste komisjonide töö on oluline osa otsuste ettevalmistamisest. Komisjoni esimehe vastutus on suurem kui tavaliikmel ning see kajastub ka tasustamises.

■ Komisjoni esimehele makstakse 185 eurot kuus volikogu töös osalemise eest. ■ Lisaks makstakse 65 eurot iga komisjoni koosoleku eest, kus esimees osaleb. ■ Kui ühes kalendrikuus toimub rohkem kui üks volikogu istung, hakkab komisjoni esimehele alates teisest istungist kehtima ka volikogu liikme istungitasu. Kui komisjoni esimehe volitused peatuvad või lõppevad, makstakse kuutasu komisjoni aseesimehele.

Volikogu liikmete tasu

Volikogu liikmete tasustamine on seotud otseselt istungitel osalemisega.

■ Iga volikogu istungi eest makstakse volikogu liikmele 125 eurot.

See tähendab, et tasu ei ole fikseeritud kuupõhine, vaid sõltub reaalsest osalemisest volikogu töös.

Komisjoni liikmete tasu

Ka komisjonide liikmed saavad tasu oma panuse eest:

■ Komisjoni liikmele makstakse 65 eurot iga komisjoni koosoleku eest.

Tasu makstakse vastavalt tegelikult toimunud koosolekutele.

Millal tasu ei maksta?

Määrus sätestab ka selged piirangud, et vältida topelttasustamist:

■ Volikogu esimehele ei maksta eraldi istungi- ega komisjonitasusid. ■ Volikogu aseesimehele ei maksta istungitasu ega komisjoni esimehe lisatasusid.

■ Komisjoni esimehele ei maksta eraldi volikogu liikme istungitasu.

Lähetuskulude hüvitamine

Kui volikogu liige suunatakse volikogu esimehe poolt lähetusse, hüvitatakse:

■ dokumentaalselt tõendatud sõidu- ja majutuskulud; ■ muud lähetusülesande täitmise seotud kulud; ■ välislähetuste puhul makstakse päevaraha vastavalt riiklikule korrale.

Kehtestatud tasustamise kord loob üheselt mõistetava raamistikku, mis aitab vallaelanikel paremini mõista, kuidas volikogu töö on korraldatud ja kuidas selle eest tasu makstakse. Läbipaistvus ja arusaadavus on oluline osa usaldusest kohaliku omavalitsuse ja kogukonna vahel ning see määrus aitab sellele kaasa.

Määrusega tervikuna on võimalik tutvuda valla dokumendiregistris ning küsimuste tekkimisel pöörduda oma volikogu liikmete poole.

REIN JÄRVELILL

Setomaa koht Võru maakonna arenguplaanis

Alljärgnev artikkel on koostatud Võru maakonna arengustrateegia 2035+ lisa 3 „Tegevuskavad“ uue redaktsiooni eelnõu põhjal, mis on esitatud Setomaa Vallavolikogule kinnitamiseks ja pole veel jõudnud volikogus esimesele lugemisele. Tegemist ei ole pelgalt formaalse dokumendimuudatusega, vaid tekstiga, mis määrab aastateks ette Setomaa valla rolli ja nähtavuse maakonnaüleses koostöös, ühistes arendusprojektides ning rahastusotsustes. Võru maakonna arengustrateegia on alusdokument, millele tuginevad nii maakondlikud arendusotsused kui ka paljud Euroopa Liidu, riiklikud ja piirkondlikud rahastusmeetmed. Lisa 3 tegevuskavad täpsustavad, milliseid konkreetseid samme kavandatakse eri valdkondades aastatel 2025–2029 ning milliste omavalitsuste ja partneritega neid samme ellu viiakse.

Setomaa vald ei ole selles dokumendis käsitletud äärealana, vaid eripärase piirkonnana, kelle tugivused – kultuuriline omapära, piiriülene koostöö, loodus- ja pärandturism – on selgelt seotud kogu maakonna arenguloo-gikaga. See tähendab, et Setomaa osalemine maakondlikes tegevustes ei ole juhuslik, vaid strateegiliselt planeeritud.

Tegevuskavadest joonistub välja mitu olulist suunda, kus Setomaa roll on maakonna tasandil selgelt nähtav:

■ **Elukeskkond ja teenused hajaasustuses** – Setomaa eripära, pikkade vahemaade ja hõreda asustusega piirkond, on arengustrateegias eraldi arvestatud. Kavandatud on koostööl põhinevad lahendused teenuste kättesaadavuse parandamiseks, sealhulgas digilahendused, liikuvteenused ning omavalitsustevaheline koostöö.

■ **Kultuur ja identiteet kui arengumootor** – Seto kultuuriruumi nähakse mitte ainult pärandi hoidmise, vaid ka majandusliku ja sotsiaalse arengu allikana. Tegevuskavades on rõhk koostööprojektidel, mis seovad Setomaa kultuuritegevused kogu maakonna sündmustega ning tugevdavad Setomaa nähtavust nii Eestis kui rahvusvaheliselt.

■ **Turism ja külastusmajandus** – Setomaa on kavandatud osana laiema Kagu-Eesti külastuspiirkonnast. Tegevused keskenduvad terviklike turismitoodete arendamisele, loodus- ja kultuuriturismi sidumisele ning piiriülese koostöö kasutamisele.

■ **Ettevõtlus ja kohalik majandus** – eelnõus rõhuta-

takse väikese ja keskmise ettevõtluse toetamist piirkondades, kus kohalik ettevõtlus on tihedalt seotud kogukonna ja kultuuriga. Setomaa kontekstis tähendab see eelkõige käsitöö, toidutootmise, loomajanduse ja kogukondlike ettevõtlusvormide arendamist koostöös teiste omavalitsustega.

■ **Piiriülene ja maakondadevaheline koostöö** – Setomaa eriline asukoht on strateegias käsitletud väärtusena. Koostööd Läti ja teiste Kagu-Eesti piirkondadega on nähtud ühe olulise arenguvõimalusena, kus Setomaa saab olla eestvedaja, mitte pelgalt osaline.

Miks see dokument on Setomaa jaoks otsustava tähtsusega

Võru maakonna arengustrateegia ei ole lihtsalt visiooni-tekst. See dokument mõjutab otseselt:

■ millistes projektides Setomaa saab olla juhtpartner või kaastaotleja, ■ millised tegevused on rahastajatele „strateegiaga kooskõlas“, ■ kui nähtav on Setomaa maakonna arendusotsustes ja prioriteetides.

Kui Setomaa huvid ja eripärad ei ole tegevuskavades pii-

savalt selgelt sõnastatud, võib see tulevikus piirata valla võimalusi osaleda ühistes projektides või saada toetust valdkondades, mis on kohalikele elanikele olulised.

Kuna tegemist on eelnõuga, on Setomaa Vallavolikogul võimalus teha muudatus- ja täpsustustepanekuid enne dokumendi lõplikku kinnitamist. See on ka hetk, mil vallaelanikel tasub oma hääle kuuldavaks teha.

Kui kellelgi on ettepanekuid, kuidas Setomaa huvid võiksid maakondlikes tegevuskavades selgemini või tugevamalt kajastuda – olgu see seotud kultuuri, taristu, noorte, ettevõtluse või elukeskkonnaga –, on mõistlik võtta ühendust oma volikogu liikmetega just praegu.

Võru maakonna arengustrateegia 2035+ lisa 3 tegevuskavade uuendamine ei ole tehniline protseduur, vaid otsus, mis kujundab Setomaa valla positsiooni maakonnas aastateks. See määrab, kas Setomaa on ühistes arendustes aktiivne suunamääraja või passiivne kaasamineja.

Seetõttu väärrib see dokument tähelepanelikku lugemist, sisulist arutelu ning vajadusel julgeid ettepanekuid – nii volikogus kui kogukonnas.

REIN JÄRVELILL

Koolitoit Setomaal: väike amps, suur tähendus

PILLE LIBLIK

Setomaa koolide direktor

Röömsa pühadeaja jätkuks, mil oluline roll oli toidul, andmisel, jagamisel ja headel mõtetel, soovin mõtiskleda selle üle, kui palju panustame Setomaa koolides õpilaste toidukultuuri ja söömisharjumuste kujundamisele. Üks meie kooli eripärasid on terviseteadlikkus, mille osa on ka mitmekesine isuäratav söök. Oleme õpilaste igapäevaseid toitumisharjumusi püüdnud kujundada erinevate projektide toel, otsides ideid, kuidas koolimenüüsse lisada uut ja huvitavat. Kui enda võimalused on väikesed, siis on vaja ära kasutada mistahes abi, mida väljastpoolt pakutakse.

Setomaa Liiduga koostöös lõppes hiljaaegu rahvusvaheline projekt „Roheline koolikööök“ (Green School Dining). Selle raames analüüsiti toitlustuse korralduse hetkeseisu, mitmekesisust, sh mahetooraine kasutamist, ning uuriti õpilaste arvamust koolitoidu kohta. Õpilaste kokandusvõistlus osutus sedavõrd populaarseks, et vaja on mõelda selle kordamisele.

Käimasolev Erasmus+ projekt „Ei toiduraiskamisele“ (Zero-FoodWaste) keskendub teadlikule toidujäätmete vähendamisele. Projekti raames on Setomaale toodud põnevaid kogemusi toidukultuurist eri riikidest, mida õpilased on külastanud. Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) rahalisel toel saidid meie õpilased teadmisi kalade eluviisidest ja -paikadest, millega tavaelus kokkupuutumine on pigem harv. Lapsed valmisid ise kala toiduks ja teavad, miks kala süüa on tervislik.

Setomaa Liidu ettevõtlikkus- ja majandusõppe programmi raames pühendame õppeaega toidukultuurile – õpilased on osalenud õpitubades, kus oma käega saab valmistada setopäraseid toite ja veenduda, kui maitsvad need on. Õpilaskohvikud muutuvad

Setomaa koolinoored tutvustamas oma koolilõuna versiooni Green Shool Dining kokkamisvõistlusel.

Foto: Rein Järvell

vad järjest populaarsemaks kõikides õppekohtades ja menüüd nendes järjest leidlikumateks.

Setomaa toit ja toidukultuuri teadlik kujundamine on oluline nii piirkonna identiteedi hoidmisel kui ka laste ja noorte tervislike toitumisharjumuste kujundamiseks. Toit ei ole pelgalt kõhutäide, vaid osa kultuuripärandist, mis seob põlvkondi ja tugevdab kogukonnatunnet. Sellepärast kavandame koostöös Seto Kõõgiga hakata pakkuma koolis menüüs kord kuus kohalikku toitu.

Koolisööklates saavad õpilased ise valida ja võtta põhitoitu ja salateid, võimalusel pakutakse lisanditeks ka seemneid, pähkleid ning oliiviõli põhinevaid kastmeid. Värska koolisööklas on sama menüü nii lihaga kui lihata – käime kaasas

õpilaste toitumisharjumustega ja toetame neid. Varasemast rohkem pakutakse puuvilju ja marju. Maitse-eelistused on mõistagi erinevad ja sõltuvad ka õpilaste vanusest, kuid tühja kõhtu meie lapsed tundma ei pea. Õppereisile minnes saavad lapsed kaasa lisaks veele ka võileiva või on korraldatud toitlustamine mõnes õpitöös.

Lapsed söövad hästi ning osaledes koolitoidu ülejääkide kaalumise kampaaniates, saavad aru, miks on vaja toitu tarbida vastutustundlikult. Tõsi, viimasel ajal on riiklikult hakatud reguleerima toidu maitsetamise tingimusi. Meie kokad püüavad uute nõudmistega arvestada ning leida uusi ja erinevaid viise toidu maitsestamiseks. On arusaadav, et maitsemuutumisega, eeskätt soolakoguse vähendamisega kohanemine võtab aega.

Olulisel kohal meie menüüs on mahetooraine kasutamine. See on kallis, kuid kvaliteetse mahetoodangu jõudmine menüüdesse toetab nii laste tervist kui ka kohalikke tootjaid. Oluline samm tasakaalustatud toitumise suunas on koolipiima ja puuviljade osakaalu suurendamine.

Toidukultuuri kvaliteet sõltub suuresti kokkadest. Seetõttu on kokade koolitamine võtmetähtsusega: toidu tervislikkuse muutumine ajas, mahetooraine kasutamine, setopärase toidu kaasaegne valmistamine, kaun- ja teraviljade ning kala kasutamine menüüs. Õppereisid Rootsi ja Läti ning peagi Austriasse toovad uusi tuuli toidukultuuri. Õppereiside korraldamine on keeruline, sest Meremäel ja Mikitamäel valmistavad koolikokad einet ka lasteaiast, sh viiakse Mere-

mäelt lõuna ka Obinitsa lastele ja asendusi leida pole lihtne. Kokad jagavad omavahel põhimõtteid, kohandades neid vastavalt õppekohas välja kujunenud maitse-eelistustele, ja oma hea toidu salaretsept on igal kohal olemas.

Väheste võimaluste kiuste pakume lastele pidulikke jõululõunaid valgete linadega kaetud kaunistatud laudade taga. Ühine pidulik eine vabariigi aastapäeval pole lihtsalt kõhutäis, vaid traditsioonide ja ühiste hetkede väärtustamine.

Rohelise kooliköögi projekti käigus küsiti ka õpilastelt tagasisidet toidu ja söögisaali kohta. Õpilased andsid kõrged hinnangud nii toidu maitse, mitmekesisuse kui kättesaadavuse kohta. Söömistingimuste suhtes oldi kriitilisemad ja nende parandamine on jätkuvalt päevakorral, vaid Mikitamäe söökla on täiesti uuendatud ja kaunistatud seto toitude teemaliste seinamaalingutega. Soovime jõuda ka teistes õppekohtades selleni, et meie lapsed tunneksid end koolilõunat süües otsekui hubases ja esteetilisest restoranis, kus akustika soodustab omavahelist lauavestlust.

Kord aastas oleme korraldanud kõikides õppekohtades avatud uste päeva vanematele. Vähesel määral on vanemad kasutanud võimalust süüa ka koolilõunat.

Tervislik ja esteetiline on toit meie koolides ka peatsel paastuajal, mille tähenduseks on sisemine kasvamine, tegelemine iseendaga ning loobumine mitte niivõrd mõnest lemmiktoidust, vaid pigem isekusest ja pahatahtlikkusest.

Setomaa vallas ja koolis oleme loonud kõik tingimused, et õpilaste kõhud oleksid täis ja toit mitmekesine. Koolitoit ja menüü koostamine on tänapäeval kaugelt avaram kui üksik portsjon kausis või puuvili peos. Õnneks head toitu süües kasvab isu ja kavandamegi edasisi samme tervislikumaks ja esteetilisemaks koolitoitlustamiseks.

Tunnustame oma kaas-kodanikke!

Meie valla edu ja areng on tihedalt seotud pühendunud inimeste, rühmade ja organisatsioonidega, kes igapäevast panustavad Setomaa elu edendamisse. Nüüd on teie kord tunnustada neid, kes oma töö, hoolivuse ja eeskujuga on meie kogukonna paremaks paigaks muutnud! Tunnustused antakse üle Setomaa valla Vabariigi aastapäeva aktusel 20. veebruaril 2026.

Palume teil esitada kandidaate Setomaa valla tunnustuste saamiseks. Olgu see naaber, kolleeg, sõber või mõni valla asutus – iga kandidaat, kes väärib teie arvates tänu ja tunnustust, on oodatud. Teie esitatud nominendid võivad saada osaks valla ajaloost, tuues esile meie kogukonna parimaid väärtusi ja saavutusi.

Ettepaneku saad esitada tänukirjaga tunnustamiseks, aukirjaga tunnustamiseks, teenetemedaliga tunnustamiseks või ka aukodaniku (üldise korra alusel 2026. aastal tiitlit ei väljastata) tiitliga tunnustamiseks, täites käesoleva vormi vastavalt alajaotused. Võid esitada ka ainult ühe tunnustuse liigi kohta kandidaadi, jättes teised alajaotused täitmata. Nõutavad täiendavad dokumendid lae vormi kaudu üles.

Aitäh, et aitate meil märgata ja tunnustada väärilisi tegijaid!

Täname teid juba ette kaasmõtlemise ja toetuse eest!

Ettepanekuid kandidaatide osas saab esitada kuni 2. veebruarini järgneva vormi kaudu: <https://forms.gle/NgzPAz8VgmK3FGAs9>.

Setomaa Vallavalitsus

■ **Lisainfo:** Rein Järvell, rein.jarvell@setomaa.ee

Piiriveere Liidri taotlusvoor

Lugupeetud Setomaa ettevõtjad! Mitmete projektide, näiteks ehitus või renoveerimine, ettevalmistamine võtab aega. Seega on oluline valmistuda Piiriveere Liidri taotlusvooriks õigeaegselt.

Piiriveere Liidri 2026. aasta voor on avatud 20. aprillist kuni 6. maini.

Vooru ettevõtlusprojektide toetuse maht on 250 370 eurot.

Tingimused ja täpsem info: 2026. aasta taotlusvoorude ajakava / Piiriveere Liider.

Võta julgelt ühendust (tasuta teenus) maakondliku arenduskeskuse ettevõtluskonsultandiga, Piiriveere meetme- ja infospetsialistiga ja/või PRIA konsultandiga. Häid mõtteid!

KAIDO PALU

Võrumaa Arenduskeskuse ettevõtluse suunajuht

Piiriveere Liider

Pöörane TäiskuuÖösööming
Peipsi Toidu Tänaval

7. veebruar kell 17-00
Pagarilt Setomaale

30 õue üheõhturestorani
Täiskuu, Peipsi toit, talvemiljöö

Kes täiskuu ööl ei söö, sellel on kuu aega kõht tähi /Peipsimaa/

f Peipsi Toidu Tänav

SETOMAA SUUSASARI 2026

Suusasarjas toimub 5 osavõistlust

Start avatud kell 16.00 – 17.15

- Teisipäev 13. jaanuar Värska terviserada
- Teisipäev 20. jaanuar Värska terviserada
- Teisipäev 03. veebruar Värska terviserada
- Teisipäev 17. veebruar Mikitamäe kool
- Teisipäev 03. märts Meremäe kool

PEKO VÄRSKA ORIENTAALSPORDIKLUB

KEEST KULTUURIKAPITAL

SETOMAA VALLA

Hajaasustuse programm 2026

Ka 2026. aastal jätkub riiklik hajaasustuse programm, mille eesmärk on parandada maa-piirkondades elavate inimeste elutingimusi ning toetada püsivat elu väljaspool tiheasustusalasid. Programm on mõeldud eelkõige neile peredele ja majapidamistele, kelle igapäevane toimetulek sõltub toimivast veevarustusest, korralikust juurdepääsuteest või muudest elementaarsetest taristulahendustest.

Millal on taotlusvoor avatud? 2026. aasta hajaasustuse programmi taotlusvoor:

- avaneb 2. veebruaril 2026;
- taotluste esitamise tähtaeg on 2. aprill 2026.

See tähendab, et taotlejatel on oma projekti ettevalmistamiseks ja dokumentide esitamiseks kaks kuud. Soovitav on alustada varakult, sest sageli on vaja hinnapakumisi, tehnilisi lahendusi ja muid lisadokumente.

Kes saavad toetust taotleda?

Toetust saab taotleda füüsilise isik, kes:

- elab hajaasustusega piirkonnas (st mitte linnas ega tiheasustusalal);
- kasutab toetatavat elamut oma alalise elukohana ning on sinna rahvastikuregistris sisse kirjutatud vähemalt taotluse esitamise aasta 1. jaanuarist;
- kellel ei ole maksuvõlgu (või need on ajatatud).

Taotluse võib esitada ka koos kaastaotlejatega, näiteks juhul, kui rajatav taristu (nt kaev või juurdepääsutee) teenindab mitut majapidamist.

Milleks saab raha taotleda?

Hajaasustuse programm toetab nelja peamist valdkonda:

- Veevarustus. Näiteks puurkaevu või salvkaevu rajamine, olemasoleva kaevu korrastamine, veetorustiku ehitamine, vee puhastamise seadmed või liitumine ühisveevärgiga.
- Kanalisatsioon. Kogumiskaevude ja omapuhastite rajamine, reoveesüsteemide uuendamine või liitumine ühiskanalisatsiooniga.
- Juurdepääsuteed. Majapidamist avaliku teega ühendava tee ehitamine või parandamine, sh teepõhi, kate, truubid ja kuivendus.

- Autonoomsed elektrisüsteemid. Lahendused majapidamistele, mis ei ole liitunud elektrivõrguga, näiteks päikese- või tuuleenergia, generaatorid ja energiasalvestus.

Oluline on teada, et programm ei toeta hoonesiseseid ehitustöid ega elektrivõrguga liitumist.

Kui suures mahus toetust antakse?

- Toetus katab kuni 67% projekti abikõlblikest kuludest.
- Taotleja oma- ja kaasfinantseering peab olema vähemalt 33%.
- Maksimaalne toetus ühe majapidamise kohta on 6500 eurot.
- Sama valdkonna jaoks saab toetust üldjuhul üks kord kuue aasta jooksul.

Toetus makstakse välja pärast taotluse rahuldamist ja lepingu sõlmimist kohaliku omavalitsusega.

Kuhu ja kuidas tuleb taotlus esitada?

Hajaasustuse programmi taotlus esitatakse kohalikule omavalitsusele, mitte otse riigile.

- Setomaa valla elanikel tuleb:
 - esitada taotlus Setomaa Vallavalitsusele;
 - taotlus võib olla paberil või digitaalselt allkirjastatud;
 - iga toetatava valdkonna kohta esitatakse eraldi taotlus.

Taotlusele tuleb lisada muu hulgas projekti kirjeldus, eelarve, omaosaluse kinnitus ning hinnapakumised. Vallavalitsus nõustab vajadusel taotlejaid ning kontrollib dokumentide vastavust.

Miks tasub programmist osa võtta?

Hajaasustuse programm aitab lahendada probleeme, mille lahendamine oma vahenditest võib olla väga kulukas või keeruline. Just seetõttu on see paljude Setomaa perede jaoks oluline võimalus parandada oma elukeskkonda ja tagada, et ka maal elamine oleks turvaline ja tänapäevaste vajadustega kooskõlas.

Kõigil huvilistel soovitatakse jälgida Setomaa valla infokanaleid ning võtta küsimuste korral ühendust vallavalitsusega juba enne taotlusvooru avamist.

REIN JÄRVELILL

Setomaa Vallavalitsus pole enam perekonnaseisuasutus

1. jaanuaril 2026 jõustus perekonnaseisutoimingute seaduse (edaspidi PKTS) muudatus, millega tunnistati kehtetuks PKTS § 3 lõike 2 punkt 1. Seega ei ole perekonnaseisuasutuseks enam need linna- ja vallavalitsused, mis ei ole PKTS § 3 lõikes 32 nimetatud maakonnakeskuse kohaliku omavalitsuse üksused. Seoses sellega ei saa alates 1. jaanuarist 2026 Setomaa Vallavalitsuses enam sündi registreerida. Edaspidi registreerivad lapse sündi ainult maakonnakeskuste kohalikud omavalitsused.

Sünni registreerimise avaldust saab esitada jätkuvalt e-rahvastikuregistris või endale sobivas maakonna-

keskuse kohalikus omavalitsuses kohapeal (avaldust ei pea esitama elukohajärgses maakonnakeskuses).

Maakonnakeskuse kohalikud omavalitsused rahvastiku toimingute valdkonnas on Haapsalu Linnavalitsus, Hiiumaa Vallavalitsus, Jõgeva Vallavalitsus, Jõhvi Vallavalitsus, Narva Linnavalitsus, Paide Linnavalitsus, Pärnu Linnavalitsus, Rakvere Linnavalitsus, Rapla Vallavalitsus, Saaremaa Vallavalitsus, Tartu Linnavalitsus, Valga Vallavalitsus, Viljandi Linnavalitsus, Võru Linnavalitsus ja Tallinna Linnavalitsus (Tallinna Perekonnaseisuasutus).

Setomaa Vallavalitsus

Vald osaleb projektis, mis toetab eakatel ja abivajavatel inimestel kodus elamist

Setomaa vald on partner Euroopa Liidu kaasrahastatud projektis „Kodus elamist toetavate teenuste arendamine Võru maakonnas“ (KETT), mille eesmärk on parandada koduteenuse ja teiste kodus elamist toetavate sotsiaalteenuste kättesaadavust ja kvaliteeti. Projekt aitab kaasa sellele, et eakad ja abivajavad inimesed saaksid võimalikult kaua, turvaliselt ja väärikalt elada oma kodus.

Projekti veab Võrumaa Arenduskeskus ning lisaks Setomaa vallale osalevad partneritena ka Rõuge ja Võru vald. Projekti elluviimise periood on 1. jaanuar 2026 kuni 31. detsember 2027 ning kogu projekti eelarve on 662 444 eurot, millest 90% rahastab Euroopa Liit ühtekuuluvusfondi kaudu ja 10% moodustab omafinantseering.

Miks on projekt oluline?

Setomaa valla eripäraks on hajaasustus ja vananev elanikkond. Paljud eakad elavad üksinda, sageli piiratud liikumisvõimalustega piirkondades. Koduteenuse korraldamine

on ajamahukas ning suur osa hooldustöötajate ajast kulub transpordile. Samuti on teenuste kvaliteet ja kättesaadavus tugevalt seotud töötajate olemasolu, nende oskuste ning töövahenditega. Projekt aitab neid kitsaskohti leevendada, luues terviklikuma ja paremini toimiva koduteenuse süsteemi, mis on kohandatud just Setomaa oludega.

Millist kasu saavad Setomaa valla elanikud?

Projektist saavad otsest kasu Setomaa valla eakad ja teised abivajavad inimesed, kes kasutavad koduteenust või vajavad igapäevaelus kõrvalabi. Samuti on olulised kasusaajad nende pereliikmed, kelle hoolduskoormus tänu paremini toimivatele teenustele väheneb.

Setomaa vallas keskendutakse projekti raames eelkõige järgmisele:

- Koduteenuse kättesaadavuse paranemine – teenus jõuab paremini ka hajaasustusega piirkondades elavate inimesteni.

- Teenuse kvaliteedi tõus – hooldustöötajatel on paremad töövahendid, digilahendused ja väljaõpe.

■ Uuendatud töövahendid ja seadmed – soetatakse ergonoomilisi abivahendeid, koduhool-duse seadmeid, digivahendeid ning transpordivahend, mis lihtsustavad nii töötajate kui ka teenuse kasutajate igapäevaelu.

- Kriisikindluse kasv – koduteenuse osutamine on paremini tagatud ka elektrikatkestuste või muude kriisiolukordade ajal.

Setomaa vallas on projekti tulemusena kavandatud, et koduteenust saab ligi 30 inimest ning hoolduskoormus väheneb vähemalt viiel pereliikmel.

Tugevamad töötajad ja parem koostöö

Oluline osa projektist on ka hooldustöötajate ja sotsiaaltöötajate toetamine. Selleks korraldatakse koolitusi, mentorlust ja supervisioone, mis aitavad ennetada läbipõlemist ning tõsta töö kvaliteeti.

Samuti arendatakse koostööd kogukondade ja erasektoriga, et kodus elamist toetavad teenused ei jääks ainult omavalitsuse kanda.

Projekti käigus koostatakse ka kogumik „Elu kodus“, mis koondab häid praktikaid ja annab suunised, kuidas kodus elamist toetavaid teenuseid edaspidi paremini korraldada.

Projekti mõju ei piirdu ainult projekti perioodiga. Soetatud vahendid, arendatud töökorraldus ja töötajate oskused jäävad Setomaa valla kasutusse ka pärast projekti lõppu. See tähendab, et koduteenused muutuvad püsivalt kvaliteetsemaks, paindlikumaks ja paremini kättesaadavaks.

KETT-projekt aitab tugevdada usaldust, et kodus elamine on Setomaa vallas väärikas ja toimiv alternatiiv asutus-hooldusele ning toetab seeläbi nii inimeste iseseisvat toimetulekut kui ka kogu kogukonna heaolu.

MARGIT SAND,

projekti Setomaa valla koordinaator

Mida teha, et piirata lindude gripi levikut?

Kui sul on kasvõi üks kana või ükskõik milline teine kodulind, siis ole hea ja mõtle läbi oma linna haigestumiskiskid ning teavita lindude pidamisest PRIA põllumajandusloomade registrit. Niimoodi saame edastada sulle vajalikku infot ning kui linnud peaksid haigestuma, siis ei jää sa hüvitisest ilma.

Lindude gripi leviku piiramise saab panustada igaüks. Põllumajandus- ja toiduameti (PTA) loomatervise ja -heaolu osakonna juhataja Olev Kalda annab lihtsad soovitusel, mida järgida.

Kuidas ära tunda, et linnud võivad olla haigestunud lindude grippi? Lindude gripp on salakaval haigus. Veelindudel ei pruugi üldse haigustunnuseid esineda. Tavaliselt muutuvad lindude grippi nakatunud linnud loiuks. Nad ei häälitse, on uimased ja isutud. Nende hari, lokuti ja jäsemed muutuvad sinakaks ning pea võib olla turses. Linnud ei mune enam ning nende kõht võib olla lahti. Tavaliselt hakkavad linnud surema.

Mida saad teha oma lindude kaitseks?

- kui Sul on vähemalt üks põllumajanduslind (nt kana, part, hani), pead registreerima enda linnupidamise koha PRIA põllumajandusloomade registris;
- pea linde sisetingimustes. Võimalusel pea kanalisi eraldi partidest ja hanedest;
- välista lindude kontakt vee- ja metslindudega;
- hoia sööta, allapanu ja muud materjali sellises kohas, kus kokkupuude vee- ja metslindudega on välistatud;
- ära lase kõrvalisi isikuid oma lindude juurde;
- enne lindude juurde minemist ja nende toitmist pese käed ning vaheta riided ja jalanõud;
- juhul kui märkad lindude haigestumist või ebatavalist suremust, siis teavita sellest veterinaararsti;

- välisriigist tohib linde ja haudemune tuua vaid veterinaarsertifikaadi alusel.

Juhul, kui leiad hukkunud veelinde (haned, luiged), hulganisti surnud metslinde või surnud röövlindu (kullid, kotkad) korjuse, siis palume sellest tea-

vitada, helistades infotelefonil +372 605 4767 või veebiraakenduse linnugriip.ee kaudu. Kindlasti ei tohiks ise linde kokku koguda ning neid kuhugi toimetada, sellega võite viiruse levikut suurendada. Vajadusel võtab amet ka proovid.

Lindude gripp võib ohustada ka imetajaid, mistõttu kaitse oma loomi. Inimeste nakatumise juhtumeid Euroopa Liidus seni kinnitatud pole. Imetajatel on järjest rohkem lindude gripi viiruse leide. Meie lähiriikides on taudi tuvastatud rebastel, polaarrebasel, kährikul, saarmal, ilvesel, karusloomakasvanduses nii sinirebasel kui ka Ameerika naaritsal. Grippi on diagnoositud ka koduimetajatel, näiteks kassidel ja koertel Poolas ja Itaalias ning lammastel Norras ja Ühendkuningriigis.

Selleks, et kaitsta end ja oma lemmikloomat:

- ära puutu haigeid, näiteks närvinähtudega ja surnud linde, loomi ning nende väljaheiteid;
- vältimatul puutumisel kasuta isikukaitsevahendeid nagu ühekordsed kindad, kaitseriietus ja mask;
- väldi lindudel pärineva toore liha või rupsi söötmist lemmikloomale.

Piirkondades, kus on kinnitust leidnud lindude gripi viiruse ulatuslik levik metslindudel või on tekkinud tõenäoliselt lindude gripi viirusega nakatunud loomad suuremus, tuleb vältida kokkupuudet surnud või haigete loomadega ja pidada koer rihmas ja hoida kass siseruumides.

Lindude gripp on väga nakav, ägedalt kulgev nii uluk kui ka kodulindude viirushaigus. Kõrge patogeensusega lindude gripp kuulub eriti ohtlike loomataudide hulka, kuna põhjustab lindude massilist haigestumist ja suurt suremust ning seeläbi ulatuslikku majanduslikku kahju. Haigusele puudub ravi. Kui grippi jõuab lindlasse, siis tuleb paraku kõik linnud nakkuse edasise leviku tõkestamiseks hukata.

Infot kodulindude pidamise teavitamise kohta leiab PRIA kodulehelt.

PTA

KUIDAS TEATADA PÕLLUMAJANDUSLINDUDE PIDAMISEST?

Kõik põllumajanduslindude pidajad peavad ka üksiku põllumajanduslinnu pidamise tegevuskoha kandma PRIA põllumajandusloomade registrisse. See aitab ennetada taudi levikut ning annab aluse hüvitiste saamiseks.

LOGI SISSE E-PRIASSE AADRESSIL **EPRIA.PRIA.EE** NING VALI ESINDATAV

TEGEVUSKOHA REGISTREERIMISEKS VALI MENÜÜST **REGISTRID** ➔ JÄRGMISENA VALI **TEGEVUSKOHAGA SEOTUD TAOTLUSED JA TEAVITUSED** ➔ VAJUTA NUPULE **ALUSTA UUT TAOTLUST**

TEE VALIK KAS **MAJANDUSTEGEVUSTEADE** VÕI **LOOMAPIDAMISEGA TEGELEMISE TEADE**

SISESTA AVANENUD VORMIL **ÜLDANDMED**

SISESTA **TEGEVUSKOHA AADRESS** JA MÄRGI TEGEVUSKOHT KAARDIL

SISESTA **TEGEVUSALA ANDMED** JA ESITA DOKUMENT

KÜSIMUSTE KORRAL HELISTA PRIA REGISTRITE INFOTELEFONIL 731 2311 VÕI SAADA E-KIRI AADRESSIL **REGISTRID@PRIA.EE**

PÕLLUMAJANDUSE REGISTRITE JA INFORMATSIOONI AMET

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Üte vuudriga jaki umblõmisõ lugu

KALA INGRIT

Ma olõ uma latsõpõlvõh nännü veiga pallõ umblõmist. Mu Mehikoorma mamma ummõl' Tarto liina provvadõlõ rõivit, õt umma suurt pereht üleväl pitä'. Kõõ om meeleh, ku pruumi tulti tegemä, sis sätiti nuid prussvoltõ ja käüsekaarõkõist parrast. Mu imä sõsar, tädi Manni, kiä oll' sündünü ilma käs-sildä', oll' kah kõva käsütüülinõ. Kõõ sugulaisilõ ja Satserinna külänaistõlõ ummõl' rõivit. Ma eis' naksi kah jo noorõst umblõma, õks selle, et tahtsõ tõistõst erisagamatsi rõivit kanda'. Ja no õgas sis poodist olõki-s midägi saia'.

Õgaüts või jo mõtõlda', õt mis tuu umblõminõ sis om – mooduaokiräst om hüä võtta' maati, maadi perrä rõivast vällä lõigada' ni massinal suhti kokko ummõlda'.

A no ku tahat õks hüvvä umma ihhopite ilosat asakõist

saia', sis piät vaiva nägemä. Mõnda aigu jo' tahtsõ hinele säänest lühkokõist jakikõist, nigu mu mamma kand' eiski kitasniku pääl vai nigu mi Eesti saartõ pääl om erisagamatsi sit-sijakikõisi. Soo süküis halgatugi mõttõkõnõ, õt kutsu umblõmist opnu Jacobsoni Külli oppama, kuis algusõst pääle kõkkõ kõrdapite tetä' ja vuudriga jakk valms ummõlda'. Önnõst oll' tõisigi huvilisi.

Edimält teime joonisõ, õt määnest jakikõist kiä taht. Sis võtimi sentimeetri, suurõ paprõ, paar juunlauda ni saigi õgaütel uma maat valms. No' oll' vaia kangast otsi'. Mul õks vidi tuu kangaga ullimuudu. Näi Mehilasõ Margiti tüütarõh üttele ilosat rõivast rioli pääl. Sai tiidä', õt tä oll' ostnu tuu käsitsi trükitü kanga Uuralitõst. Teime tehingut ni ma saigi tuu mõnda aigu saisnu ja umma aigu uutnu rõivakõsõ hinele.

Oppusõl oll' meid kokko viis naist ni kõigil oll' uma varat-

sõmp mõistminõ umblõmisõst, a tuu vuudriga jaki tegemisõ man opsõ õgaüts midägi. Mu jaost oll' nii mõnigi asi täveste vahtsõnõ tiidminõ, sai arvu, õt vuudri pandminõ olõki-i nii rassõ. Mõtli, õt tii tüü lihtsahe, panõ truksnõpsi' ja pääle ilonõpsi', sis olõ-i vaia nõpsõlõ mulkõ tetä'. A selgu, õt mu massin mõist ilma mulda' õigõ suurusõga mulkõ tetä'. Aitumma sullõ, Mai, tuu tiidmisõ jagamisõ iist! Nüüd om mu jakikõsõl kah õks kõrdapite nõpsi' ni mulgu'. Aitumma Kül-lile nelä oppusõpäävä iist!

Tuu otav „kipõmuud“ tulõ ja lätt, a hinel õks kõrdapite tettü rõival om tõõnõ väärtus. Umb-lõminõ om lihtsa ja huvtav, ku tuud tüüd mõistat!

Tulkõ' õks Käsitüü Kogo oppustõlõ ja teeme' ummi käs-siga hinele ilosit rõivit.

Vuudriga jakikõnõ.
Eräkogo pilt

Kriimsilmä ütesä ammetit

8. Saialilli kohviguh 1996–2001

OJAMÕTSA LEA

Ku pagarikooli lõputunnistus käeh oll', tundsõ, õt maailm mu iih om no' valla. Esi' otsusta, kohe lää ja midä tii. Mu tüü-kotusõst sai üts väikene kohvik kodokandi lähkoh olõvah alõvih. Tuu kohvigukõnõ oll' ümbruskonna inemisilõ tähtsäst kohast. Sääl sai lõunat süvvä', sai-kuukõ üteh osta' ja kokkoleppel ka piolaudu telli'.

Eestih oll' aig, ku president valiti Lennart Meri, edesi, tõõsõst aametiast. Elo oll' täis vahtsõt lootust. Ülдинõ massu-koormus oll' Eestih 1990ndidõ algusõh matal, nii tsirka kolmkümmend protsenti. Maailma üts madalampi tuulaiga. Kel vähägi julgust oll' ja arvuta' mõistsõ, nakaš ummi võimaluisi perrä äri tegemä. Kiä ausalt, kiä puulausalt, kiä mustalt. Nii olliki' kõik kotusõ' täis poodikõisi, baarikõisi, tüü-kodasit ni söõgikotussit. Ütsäkümne kuvvõndast aastagast oll' üldinõ massu suurus küll joba kolmkümmend ütesä protsenti tulust, a ettevõtja' pingudi', kai' uma' kulukotusõ' üle ja usksõ' parembahe tulõvikku. Palka masti oskustüülistõlõ, kiä' olli' koolitõdu, hõstõ. Tuu oll' sääne palk, minkaga sait naada' umma ello-ollu üles ehitämä vai parembast muutma.

Ma alosti umma täüskohaga peris tüüello sis eräettevõtlusõ sektorih. Säädüsligu tüülepingu alusõl. Pooltõvahelisõl vastastikusõl kirälikul kokkoleppel. Mõlõmba poolõ kohustusõ' ni õigusõ' kõik jarest punktõ viisi kirja pantu. Sai umalõ tüüraamadu edimätsse sissekandõga. Tüü, midä ma tegemä

naksi, oll' tutva, värskel opitu ni harõtõdu. Aametinimetüsest pagar-kondiitri.

Tüüruumi' olli' mugava', puhta', helle' ja päävävalgust täüs. Kõik vajalik käe-jala lähkoh. Kohvigu küük oll' mõttõlisõlt poolõst jaatu. Üte poolõ pääl tüüt kakk ja tõõnõ puul oll' minu ala, koh ma sis naksi küdsämä sai-ku, piirakit, tei tortõ ja pitsasit. Ülembüsest oll' kohvigu umanik, keskiäh naistõrahvas. Rangõ ja nõudlik, a tuu kufa pääliskoorõ alt paistu tä õks sääne nalälinõ ja imälikukaastundliku süämega olõvat. Tüü man karmi olõkiga, a muul aol mõistva ja pruumõ õks avita', ku määne tekkünü probleem oll' vaja ar lahendada'.

Kaastüülisiga saimi ruttu sõbrast. Nä olli' kõik must vanõmba'. Õks näist sai' mu elo edimätsse' oppaja'. Õgaüts uma elo päält kõnõli ummi veendumuisi. Mu asi oll' sis kõik kõrva taadõ jättä', õt vöipolla' lätt vaia.

Tüükõrraldus oll' kohviguh selgehe arvu saia'. Mullõ anti kõik aig järgmätse päävä telimüs ette tiidä', ku pallõ vaja midä valmista'. Niimuudu sai hõstõ järgmist päivä plaani' ja tüü sujusi loohvkahe. Vajamineväh' täpse' retsepti' ka olli' kõik olõmah.

Saiataigna retsepte rehkenõ sekretär ümbre vastavalt jahu niiskussisaldusõl partiidõ kaup, tegeli kalkuliirmisõga. Küll oll' turvalinõ niimuudu saiatainast valmista', vällätulõk oll' õkvalt nii, kui piat. Koka ja minu lavva' olli' vastamisi külgi pite kuuh. Nii sai umavahel õks elolidsi asju arota'. Näi hindä man, õt ku ma midä säänest tüüd tei, koh pidi mõttõga man

Ojamõtsa Lea.
Eräkogo pilt

olõma, sis ma tuul aol õs saa' kõnõlda' tõisiga pikembält, ar' tükkü midä antsakat tegemä, kas panni maitsõainõ purgi võlss kotussõhe vai tahtsõ joba valmist küdsänü ja jaahtunu küpsise plaadi lavva pääle nõstmisõ asõmõl hoopis ahjo tagasi panda'.

Tuuga sai õks nalja. Õs saa' sis muud, ku lepsemi kokko, mäntsido tegemisi man minnu olõ-i vaja seädä'. A ku oll' sääne üttemuudu liigutussõga tüü iih, küpsisidõ plaadi pääle laotaminõ vai kuklidõ veeretaminõ, sis sai õks jutta aetus. Tuu om mullõ elost aast üteh tulnu, õt ku ma midä tähtsät tii, sis ma pallõ, õt kõnõlami peräst, ma praegu ei saa'.

Kohviguaisõtõ tüükaaslastõ käest sai ma hulga mõistmist umma ello üteh. Nä õs olõ' sântse' hukkamõistva' inemisõ'. Nä kai', kuis elo käü ja vöti' säält vällä uma kõõ paremba tarkusõ. Kellelgi olõ-s vaia naada' tõist alla suruma, näide seltskonnah oll' kõõ kerge olla'. Kõik isigligu' ja ka riigi tähtpäävä' sai' meil ütitselt ar' tähistedüs. Ülemusõl oll' alati meeleh, kelle sünnüpäiv tulõmah om. Panti raha' kokko ja tetti uhkõ' kinkitüse'. Kokko oll' meid säidse naistõrahvast. Rõõmsa' olli' nuu' puhkõruumi mõnõtunnitsõ' istmisõ'. Kes vähägi sai, tõi lavva pääle ka midä maitsvat ja saigi

tsillõkõnõ pido peetüs.

Elo tundu õkvalt sääne, ku õt omgi hõstõ. Ma sai hindäle elämisõst üürikorteri. Säälsamah lähkoh, minut astu'. Naksi veitsipite kaema, kuis korteri pääl elo mugavast tetä'. Vapa aigu tundu ka nii pallõ käeh olõvat. Nelä aigu üles, viiest olli tüü man ja üte-poolõ katõ paiku olli vabagi jo'. Riiditi tull' mõnikõrd kavvõmb ka olla', ku nädlivahetusõst kogonõsi rohkõmp erätelmisi. Kõõ sagõhõmpa taheti õks kohopiimätorti, kringlit ja napoleuni kuuki.

Ma tundsõ rõõmu, tüü hüä, eräeloh vaba otsustama, majandama ja tulõvikuplaanõ tegemä. Silmi ette kasvi' armsa' unistusõ, kuis ma umma ello näe.

Riigih käve küll suur virvarr. Mitmit kõrdi nõstõti massukoormust, a lootus hüä elo pääle elli inemistõh õks edesi. Kõikõ oll' saia'. Kaupa sai kergehe ka järelmassu pääle osta'. Kaubakataloogi' olli' kõikvõimalikkõ asju täüs. Tuttavast saiõ internet ja mobiiltelefoni' muudi' elo mugavast. Pallõ nakaš ilmuma liinapildih välismaakeelitsit ettevõtõtõ nimmi: Neste, Shell, Valio, Stockmann ...

Kohvigu ümbre käve õks vilgas elo. Koolioppaja' olli' sagõdasõ kohvitaja', tüümehe' käve' lõunat söömäh. Ümbruskonna elänigu' vöti' alõvihe tullõh õks tii ette ka kohviguhe, õt sai-ku ja piirakit kodo üteh haarda'. Tüüd oll' hulga, ostõti hõstõ. Meil tettü küpsissit sai eski liinast osta'.

Ku vapu päivi aigu maalõ kodo bussiga sõidi, paistu elo siih kuigi tõistmuudu olõvat. Ütsäkümne kolmandal aastagal lõpõtõdi siin sovhoosi tegutsõminõ. Suurõ' põllu' jäi' süüti. Hinnäst ai vällä põldohtjas, mi sis kest suvvõ nakaš siimnit helõtama. Kõik taivaalonõ oll' nuid pudsajit täüs. Mõnõ aasta peräst näi, õt jo pedäja' ja remmelga' nakasõ' põldõ pääle kasuma. Üts muudatus, mis näi, oll' sääne. Ku varrampa oll' nii, õt ku kiä tiid pite läts,

sis täl paistu kindlahe olõma tsiht vai iihmärk kohegi peräle jouda'. Tuu om kuigi kihä hoia-kust nätä'. Sis no' naksi nägemä järjest sagõhõmpa tiilisi, kellel paistu-s olõma olulinõ, kas tä joud kohalõ varrampa vai ildampa. Nuu' olli' pallõki' sis inemisõ', kiä' mõista-s peräst sovhoosi lõppõmist uma eloga midägi vahtsõst ette võtta'.

A ma olli elo seeh, mul oll' tüü. Mul oll' usk, lootus Eestihe, kukki nuu' välismaakeelidse' ettevõtõtõdõ nime' lei' hinge all sõnolda häirekellä.

Tüü man laabu kõik ilostõ. Tundsõ uhkust, tundsõ hindä vajalikkust, sai tunnustust. Miil oll' rõõmsa, tull' armuminõ, kuuheläminõ, armas latsõkõnõ. Tuu väikene aig, mis ma latsõga kodonõ olli, oll' muudatusõ aig. Massukoormus suurõnõsi viilgi. Väikoettevõtja' panni' ütstõõsõ järgi ummi ussi kinni. Kohvik, kohe ma pääle latsõga kotoh olõmist tagasi tüüle lätsi, õs olõ' inämp tuu mis inne. Omanik oll' vahetunu, kõik oll' tõistmuudu. Eelminõ omanik mõi kohvigu majandusligu olukõrra peräst ar'. Ostjast kohvigu kokk, kellel lootus, kuis majandama piat, õt ello jäiä'. A majanduslik olukõrd läts viil keerulitsõmbast. Ostjit jäi järjest vähämbast, tüükoormust vähändedi, palganumbrit vähändedi. Kooni' tüükotus ku sääne muutu jo mõttõtusõst. Ma lõpõdi tüülepingu.

Elo and' mullõ suurõ välläkutsõ. Mis no' edesi saa? Naksi sis vallaalõ silmiga ringi kaema, mis koh toimus, mis tüükotussit ümbretsõõri võtta' om. Õgast nukast kostu koondamisi, tüüpuudust. Ka tüütäjidõ puudust. Mitmõlgi puul pakuti nii väikest palka, õt inemisõ' õs taha' peris tuu iist tüüle naada'. Mi hoi-ku uma väiko perrega kokko ja kai ka, õt otsalda väiko palga iist joht ka tüühü ei lää'.

Naksi otõma, õt lõüda' tasuvampa teenistüst. Liina ka õs taha' sukundki ar minnä', õks uma kodo lähkoh tahtsõ edesi ellä'.

Elo kassikõsõga'

Kassikõnõ om hüä unõga', timmä võit pia õga tooli pääl nätä' magamah, a kõgõ pikebä' unõ' tä tege pernaase sängüh. Vaest mõnõ' magamisõ' omma' niisamata lesatamisõ', a kõrdapiteh magaminõ om sügäväbä unõga'. Ku latsõlõ laulõtas, õt tä magama jääsi', sis kassikõisilõ om laul sündümisõga' üteh ant, sisse pant ja tä laul eishindäle, ku täl om hüä olla'. Pinile olõ-õi säänest vigurit ant. Ku pereh maka, sis kassikõnõ lätt vällä hulhma, tä om üts hulgas.

Kassikõsõl omma' pikä' ja väiga' terävä' küüdse'. Kassiga' taso-oi tüüllü minnä', tä toukas uma terävä' küüdse' vällä ja tä om sis kindlahe võidumiis. A ku tä taht olla' meelinõ, sis tä mõist väiga' makõta' ja olla' nii makõ ja armsakõnõ, õt kõik pahandusõ', midä tä om tennü', annat kõrraga' andist. Pahanduisi tälle meelüs muidogi' tetä'. Mõntkõrd tä tiid, õt tuu om pahandus – õt tä tege pahandust, õt tuu pernaasele meelü-üi. A tä nii ku nimme tege ja kaes, õt midä pernaane tuu pääle tege, õt kas tõrõlõs vai tõrõlõ-õi.

Kassikõnõ om tark elläi. Kassikõsõga' om hüä kuuh ellä'. Kassikõist om hüä hõlma võtta'. Kassikõnõ om pehme-kene, timmä om hüä häältsellä'.

SARVÕ OIO

Eräkogo pilt

Aestagalõpu matka' Setomaa küllih 2025

LUHAMAA NULK

Luhamaa külämaja man oll kogonõminõ, matkajuht oll Leima Aarne.

Väiga' illos päiv jalotamisõst, illos talvõilm värskelt

maaha sadanu' lumõga'. Kõigilõ miildü. Jalotamisõ jaost oll rada sõidõt ATV-ga. Kol' pinni oll iih tiijuhist. Käuti läbi Määsi, Mokra, Tserebi, Põrstõ külli ja tagasi Määsi küllä, kokko 8,5 km. Jalotamah käve 35 inõmist.

EINLA KEIU

Punamäe Ode Maria pilt

MIKTÄMÄE

Miktämäe matka alostõdi Savioro parklast ja matkajuht oll Sellal Aire.

Hummogu aknõst vällä kaieh paistu ilm tuulinõ ja tuisunõ. Mõnõ tunni peräst läts ilm selgebäst ja oll luutust, õt mi saa matkalõ minnä'. Panni paksõbalt rõivihe ja lätsi. Latsõ' võti' kelgu' üteh. Tiipääl mi arodi, õt pallõ meid võisi' kokko korjuda'? Suurõ tiipääl joudõh mi näi, õt Piret oll uma perrega' ja näil oll pini ka' üteh. Savioro platsipääl oll jo jalotaiji. Aire tekk meist ütids pildi ja sis mi naksigi' minemä.

Jutatõh mi jalodi läbi külä hooldõkodo mano, mia om

ilostõ renoveerit. Könõldi tuust, õt sääil oll innebidi latsiaid. Meid kaeti läbi aknidõ ja mi lehvidi näile. Ku mi olli tsõõri pääl tennü', sis mi jalodi Inara kohvigu mano, sääil sis, kiä' tahtsõ, tuu läts nuurikeskuistõ, a tõõsõ' jalodi' pikebä tsõõri, midä mi kutsu koolitsõõrist.

Inäbüs jalot koolimaja mano, kaeti üle ka' latsiaid. Jalotuskauk sai läbi nuurikeskusõ man, koh sai jalgu puhada', mängi' mänga ja ütehkuuh jutata'. Lavvapääl oll säet väiga' hüä' muhvini', küdsäjä oll Elli. Pakti ka' kuuma glõgi, mia tekk kihä lämmäst.

Aitumma tegüsä ettevõt-misõ iist ja vahtsidõ ütidsidõ tegemistõni'!

HÖRNAGU MERLYN

Sellal Aire pilt

RÕSNA

Rõsna matka alostõdi Rõsna küläplatsilt ja matkajuht oll Liivago Imre. Matkal oll nii küläinemisi ku külälisi, kokko

20 matkahuvilist ja üts nelä jalaga sõbõr kah. Tii mõtsava-helõ tougas meele vallalõ uma külä rajameistri ATV-ga. Sai tunda' rõõmu pääväkesest ja ütidsest käumisõst.

SAARINE MAAÄRA

Liivago Larini pilt

Andrelleri Iisaku pilt

NEDSÄJÄ

Nedsäjäh alostõdi bussipiatusõ aiaplatsilt. Jalotusõ iistvidäjä oll Andrelleri Iisak Sullõv.

Nedsäjä külärahvas alost jalotamist Suurõ-Nedsäjä küläst. Kohalõ oll tult pääl umakülärahva ka' Usinitsast, Riioralt ja eiski' Mõnistõ ja Antsla kandist.

Mi jalodi müüdä mõtsateid, õt jouda' vällä kõgõ vanõba

küläinõmisõ Pähnä Evaldi talo mano. Lumi oll paks ja üteh oll ka' väikeisi latsi, sis külä-miis Toivo tougas edimäts jao tiid traktoriga' vallalõ. A piagi' mi joudsõ suurõba tormimur-runi', kost edesi tull minnä' läbi paksu lumõ. Tuu oll väiga' lõpus ja tõõmöli matkaja' sai' tõisilõ jäle' ette tetä'.

Evaldi man kuts innine mõtsavaht meid umma väikohe küüki lämmähe. Peremiis pakk meele väiko matkanapsu

ja torti ja näüdäs vannu pilte tuust aost, ku tä oll mõtsavaht. Ku mi olli kihä' lämmäst saanu', sis lätsi suurt tiid piteh tagasi Suurõ-Nedsäjä küllä. Sääil oll külänaisil tett meele üllätüs, meele pakti üteh taloh läm-mind ruuga. Süüdi ja aeti juttu. Ütehkuuh jalot kohki' paar-kümmend inõmist.

Suur teno Suurõ-Nedsäjä külärahvalõ ja Evaldilõ matka valmstamisõ ja kostitamisõ iist!

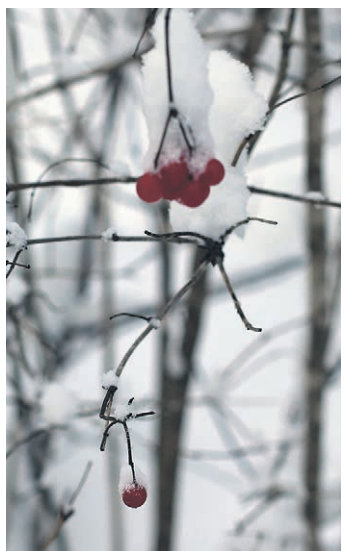
VALGU TOOMAS

VERETINÄ

Veretinä matka alostus pidi olõma Saare mäe otsast, külä Helbi-puulsõlt mäelt ni matkajuht Kuninga Madis.

Veretinä külä aastalõpu-matk tougati edesi maaselitsa nädälilõ, kuna matkalõ tulla' tahtja' istsõva' kotoh lumõvan-gih. Tekse esi' tšuuat väikomba tsõõri, lummo oll mehemuudu ni tull viil manogi, a ku kodo tagasi joudsõ, oll taivas piaaigu klaar. Arotimi Hõrna Aarega, õt teemi' soo aestak õga kuu üte kaumisõ, kas Üle-Pelska vai Mokornulga vai kohki muial kah.

KUNINGA MADIS

Kuninga Madisõ pilt

SAABOLDA ja KUNDRUSÕ

Alostõdi Saabolda küläplatsilt, matkajuht oll Puusepä Riho.

Meil oll väiga' huvtav ja illos Saabolda-Kundrusõ külli aestagalõpu jalotuskauk. Edimält sattu kõvva lummõ, a peräkõrra tull jo päiv vällä ja viimäne jalotusõ jago oll päävä käeh.

Mi sai kokko küläplatsi pääl. Kaujit oll 24. Kõgõ noorõp oll kolmõ kuu vanu' kääbuspuudli Nõps. Oll ka' kavvõbast tulõjit.

Jalotustii pikkus oll 5 km. Iistvidäjä ja kõnõlõja oll Kullasaarõ Viktor.

Mi jalodi läbi Saabolda ja Kundrusõ mõtsu ja kai vannu talokotussit. Viimäne kotus oll Ojanurmõ talo moropääl ütids ruvvassüümisõga'.

Soo Saabolda ja Kundrusõ aestagalõpu jalotuskauk oll edimäne.

PUUSEPÄ RIHO

Puusepä Eilika pilt

OBINITSA

Obinitsa matka alostõdi Obinitsa Seto Seltsimajast ja matkajuht oll Hõrna Aare.

Aestagalõpujalotus Obinit-sah oll illos – päiv paistu ja ümbretsõõri lumi pilisi päävä käeh. Sookõrd minti küläst vällä, tsi-

hist vöödõti Kullamäe. Tiijuh Hõrna Aare ai huvtavvi jutta ja kõnõl kotusõ aoluust. Kas mi Kullamäelt ka' kulda löüdsõ, tuu jääs mi hindä tiidä'. Suur teno Aarelõ ja kõigilõ ütehkauijilõ ja ka' nuilõ, kiä' miika' mõt-tih üteh olli'. Saami' vaht-sõst kokko järgmätsel kõrral.

TURVAS EVELIN

KOLOSSOVA

Alostõdi Korela külä Kostivankri mant ja matkajuht oll Hüdsi Silver.

31. detsembril oll järe-kõrdnõ Kolossova külä aestagalõpu jalotuskauk. Tõist aestakka järeist mi alosti kaumi-st Korela küläst Kostivankri mant, alosta-as Jumalamäelt.

Mi olli soo päävä kõrdapiteh läbi mõtõlnu' ja külävanõp

Hüdsi Silver jagi meele üles-andõ': söõgi iist vastut Korela küläst Veidenbergi Karin, raa kõrdategijäst oll Kolossova küläst Seimi Veiko ja külävanõba pääl jäi tulõjidõ kirja-pandminõ ja tiiraa kõrrahhoit. Kaujidiõ jaost oll ette valmstõt 4,3- ja 6,8-kilomeetrilitsõ' raa' Mustoja maastigukaitsõalal.

Ku mi alosti kaumi-st, sis sattu kõrdapiteh lummõ, a pia nakas päiv pilvi vaihõlt hinnäst näütämmä. Ümbretsõõri paks valgõ

lumi. Säänest illo oll hüä kaia' ja mitmõl tull mõtõh suvitsõl aol tulla' vahtsõst sood kotust kaema.

Sool aestagal oll uuvõndusõst Setomaa muusiumidõlt lainat giidikomplekti', minkõ abiga' sai' lühebä raa pääl kauja' kul-lõlda' Mustuja maastigukaitsõala luku. Kokko oll meid 40 – oll ummi ja viil Soomõst, Türlit, Tartost ja muialtki' Eestimaalt. Esindet olli' Verska, Treski ja Saabolda külä'. Ütehkuuh ruuga

süvveh jutatõdi ja mitmõ', kiä' olli' edimäist kõrda, anni' luba-husõ, õt võtva' järgmätsel aestagal ka' plaani tulla' vahtsõst siiä'. A raameistri Veiko läts nii huugu täüs, õt nakas jo vahtsõ aestaga jalotusõ pääl mõt-lõmma ja visas vällä mõttõ, kuvvamuudu tuu võisi' vällä nätä'. Paistu, õt järgmätsel aestaga jalotuskauk om tävveste tõistsagamanõ.

SEIMI ANNELI

Eräkogo pilt

UUSVADA

Uusvada matka alostõdi külä-majast ja matkajuht oll Järvelilli Rein.

Timahavanõ Uusvada aastalõpu matk jäi soovoori veidõ lühembäst ku muido. Inne matka tull Setomaalõ talv suurõ lumõ ni külma ja tuulitsõ ilmaga' ja mi tei pallõ lühembä matka, ku edimält oll mõtõld. Lühembä matka teimi just latsi peräst, mi matkalõ tull lõpust

ka' nelä kelgu jago latsi. Tuud oll õkvalt uhkõ kaia', ku mi külä latsõ' ni vanaimäle küllä tulnu' latsõ' olli' kokko üts kilkav ja lumõh mölläv pargikõnõ. Soo voori vei mi aastalõpu matk Uusvada rahva Pliia küllä ja tull vällä, õt mõnõ noorõ inemiso jaost, kiä' muido oll peris sagõhõhõ Uusvadah käünü', oll Pliia küläh käüminõ eloh edimäne kõrd. Tennä kõiki, kiä' olli' matkalõ tulnu', ni soovi kõigilõ hüvvä 2026. aastakka!

JÄRVELILLI REIN

Kala Ingridi pilt

SAATSE

Alostõdi Saatse küläplatsilt ja matka vidi iist Kala Ingrid.

Saatse külä om jäänü' santsõhe saisu, õt pä õga küläpääll om kontrolltav juun vai piir, tuuperäst om rassõ löüdü' hüvvä ja huvtavva jalotustiid. A tuu kõõ päälle kaemalda' oll õks huvtav kauminõ ja oll üts-jago ka' tävveste vahtsõt.

Küläplatsipäält mi naksi minemä Samarina poolõ, lätsi müüdü muusiumitagost matkarata ja joudsõ Krupa piiripunkti lähkohe tii päälle. Edesi läbi mõtsa Perdagu külä ala, koh mi avasti vannu talokotussit, kohe meist pallõ' olõ-õs ammudsõst

aost joudnu'. Mitmõ' näi' edimäist kõrda ja sai' arvu, õt ku lähkoh külä takah omma' vindläisi suvila' vai nn datša'. Edesi Kundrusõ külä poolõ minneh mi löüse mõtsast töösõ külä matkalisi jälle'. Minneh Saatse küllä Tsütski mõtsa puult, paistu kõik hoops toistsagamanõ.

Lõbusa' ütehjalotaja', valgõ lumi ja puiõ vaihõlt paistuv pääväkene tei' aastaga viimädsõ päävä imelitsõt!

Meid jalotamah oll kokko 16 ja kats pinni ka'. Kõgõ noorõp oll aastagavankõnõ ja kõgõ vanõp 70. Kokko mi käve 8,7 km ja küläplatsil tull miika' glõgit juuma viil nelli inõmist.

Oll hüä pääväkene! Aitumma!

KALA INGRID

KARISILLA

Karisilla matka alostõdi Karisilla küläplatsilt ja matkajuht oll Lepäsilla Elli.

Aestagalõpu jalotuskauk Karisilla küläh naas päälle külätarõ mant ja läts läbi ilosa lumidsõ mõtsa. Lummo õl nii hulga sadanu', õt Toivo ai uma traktoriga' mõtsatii vallalõ. Jalotaja' olli' Ellianna, Jakob, Netely, Keir, Raul, Elli, Sirje ja Piia. Peräst jalotust oll hüä olõminõ külätarõh, lavva pääl kurõmarajuuk, ubinapiirak ja vöiuleevä'. Süämsõ tennä seltskunda, oll hüä jalota' ja suur lumi hiidütä-äs meid.

SAARINE MAAÄ

Eräkogo pilt

Ku rassõ om 431 nummõrd Setomaad?

Ettekannõh konvõrentsil „Seto Instituut 15, Setomaa aoleht 30“ 21. novembril 2025 Reegi majah

KAUKSI ÜLLE

toimõtaja

Olõ Setomaa lehe toimõtaja aastast 2015. Veebruaris saa 11 aastat täüs. Konkuriirise avaligul konkursil, kuna mul om aokiränigudiplom Tarto Ülikoolist aastast 1986. Põhjus, minkperäst ma loobusi vabakutsõlidsõ kiränigu elost, oll' tuu, õt mul nakaõ kuigi ilodu, õt minno om aokiränigus kooltõt, a ma olõ seeni' õnnõ kolonnõ ja kirändüs- ni tiätariavustusi ni mõnõ essee kirotanu.

Kimmähe õs ahvatlõ' minno palk, Setomaa leht olõ-i mino tiidä' kunagi ladusalt ots otsaga vällä tulnu. Midägi nii hullu ku Vananurmõ Ilmari mälestüstest tiidä', õt om tulnu lehe trükimisõs rahha hindäst panda' vai lainada', olõ-i olnu, a kitsas honorarifond kirotajilõ om tehnilistõ aladõ hinnatõusõ peräst olõmatus kulunu. Setomaa lehe rahastus tulõ Setomaa Kultuuriprogrammist, summa om pisu viimätsil aastil nõõnu. Projekti nõõ-i palga' keskmidsõ palga arvõstusõh samah mahuh. Olõ-i ette nätt tüüvahendit õga kabinetti, kontori-, raamatupidämise õga transpordikulusit. Nuu' tulõ kanda' keskmädsõ pensioni suurusõst palgast. Telmisõst saad raha kulus inämbüs Omniva postiteenusõ päälle ar'.

Ma opsõ aokiränigus Tarto Ülikoolih aastil 1981–1986. Tuu oll' nõukaao lõpp ja niikutsut perestroikaga alanu vahtsõnõ aig, mia vei Eesti eissaisvumisõni ja Lõuna-Eesti vahtsõstsunnõ alostusjakko. Massikommunikatsiooni opas Lauristini Marju, Eesti aokirändüse aoluku Peegli Juhan. Mäletä' te edimädsõ loengu edimäst lausõht: „Om tähele pant, õt inemiso', kiä' lugõva' vähämb aolehti, omma' paremba tervü-sega.“ Joba sis. Aastal 1981.

Aokirändüs ku sääne ja timä kotus ütiskunnah om väega muutunu ao joosul. Tuu jaost, koh mi parhilla' olõ, võta appi järgmätse kiräkotussõ: Aro Velmet, Valvekoera mõrv (Vikerkaar 10–11/2025).

Aokirändüs om üleilmalitsõh kriisih. Kirotav meedia täüdü-i inämp ummi ülesandit avalikkusõ informiirjana ja võimu kõrralõkutsjana, a pakk lugõjanumbrit takah aieh kõikaig sensatsioonilisõmbat ja madalalaubalisõmbat sissu. Ütine avalik room om mitmih riigeh fragmentiirünü', õgalõ arvamusõlõ ja poliitilitsõlõ ideoloogialõ vastas uma filtrimull, minkast lugõja eelarvamisi väärvä' teksti' läbi päse-i. Arotamisi temperatuur lätt kõikaig kuumõmbast, lugõjido viimnisõ asõmõl avaldas massimeedia kõikaig inämbä polarisiirvit tiraatõ, koh autoriiga mittenõustuvit tegeläisi tembel-dedäs reeturidõst vai riigivainlaisist. Ja õgal puul valitsõs kõhe aimus, õt tegeliguht otsustõdas tulõvik hoops kohki muial, platvormõl, minkaga tõsidsõ' aokiräniku' suhestuda' taha-i ja min-

Veebruaris 2015 ilmu edimäne Kauksi Ülle toimõtõ Setomaa nummõr. Edimäne kaasõtõt oll' Višnevi Miralda, kedä timahava õnnitlõmi lehe puult 90. aasta juubeli puhul! Setomaa kogo pilt

kast teoreetigu' omma' ildaaigu mõtlõmma naanu'.

Kohaligõ aolehti osa om pikkä aigu olnu' ka' kogokunna ehtäminõ: uudisõ' kohaligõ kuulsuisi edukäugõst, kooliremondõst vai spordivõistkunna saavutuisist om aoluulitsõlt olnu' nuu' viie', minkaga kinnistädäs üttelekuluustunnõht kindlahe parembahe, ku mõnõh jouksifoorumih Andrew Tate'i video-sit kaieh. Mi elä aol, ku aolehtil olõ-i inämp rahha, õt umma ütiskundlikku ülesannõht tävve tõsidusõga täitü', a veebiplatvormõl olõ-i tuu jaost motiivatsiooni.

Setomaa lehe toimõtaja sulõ võti üle 2015. aastal Taro Igori käest, kiä oll' Setomaa lehte arõndanu' välimusõlt muud-sambas. Väiku meelelahutuslik varjund oll' vahel. Erälde tasos märki' suuri, hüä kvaliteediga ja hüäl tasõmõl fotosit. Hüä aokirändüspraktika sai nuur reporter Nutovi Mirjam. Igor muut' lehe setokeelidses. Tä kutsõ tüüle toimõtusõ kuldvara Sarvõ Öiõ ja Palmi Silvi. Lehe ilmumisgraafik tükse olõma päävä perrä, nigu Setomaal üteldäs. Kuna valmis sai ja oll' katsiknumbrit. Leheh oll' kaasat seto juuriga välähpuul elävit literaatõ ja mõtlõjit ni otsiti vastust Setomaa edesidsõ saat-sõ kotsilõ.

Olli Setomaa lehe lugõja algusõst päälle, eriti 2000. aastast saati. 2002.–2003. aastal jäi ka püsivalt Obinitsa elämä. Setomaal naksi õkva tegelemä tiätõiga, turismiga-giidi-tüüga, käsitüüga, edespidi ka seto kõõgiga. Nii olli seehpuul olulidsõlt Setomaad arõndanu' organisatsioonõh.

Proomõ lähtuda' klassikalidsõ aokirändüse tavadõst. Oll' jo mino nii-üteldä' bakalaurusõ-tüü Eesti Postimehe lisalehe sisust, midä toimõ Lydia Koi-

dula, kiä valmist' ette heräne-misaiga. Sai paika lehe ilmumisgraafiku. Setomaa leht joud lugõjani õga kuu viimätsel nädälil. Setomaa leht om tegeliguht kuukiri. 1 kõrd kuuh 8 lehekülge setokeelist kiräsõnna. Alosti toimõtamist 2015. aasta veebruarist. Nii õt mino toimõtamisõ alt om läbi käunu umbõs 1060 aolehelehekülge teksti. Algusõst päälle om olnu jutt Setomaa digipõõrdest. Õt kõik uudisõ' olnu' õkva seto keeli õga päiv internetih. Siski omma' seeni' viil ületämist uutva' murrõmulgu', mia' sillakõisi uutva'.

Setomaa inemiso', kiä' mõistva' seto kiilt, omma' iäka', inämbüste prillikandja' ja vähätse seto keeleh lugõmisõ harinõmisõga, niisamatõ olõ-i nuuriga võrrõldõh nii targa' digiilma avastaja' ni kasutaja'. Seto lugõja' armastasõ' paprõlehte. Ku post ildas jääs vai leht kaotsi lätt, kirotadas ja helistedsõ toimõtustõ.

Tellimuisi hulk om jäänü 300 päält nii 200 päälle. Siih om põhjus nii iäka lugõjaskunna lah-kuminõ ku PDF-failõ kättesaadavus www.setomaa.ee päält, midä noorõmba' ni välähpuul Setomaad elävä' seto' lugõva'.

Lehe toimõtaja om nigu piksevarras. Kõik, mia piiglist miildü-i, tuu om aokirändüse süü. Siski olõ ma harva tõrõlda' saanu. Päämädselt sis, ku leht ildas jääs, a om ka tiätõlavalõ inämb kõlbavit etteastit ja kogoni üts tapmisähvårdüs ja masmisõ nõvvõ'. A las nuu' jäävä'.

Minkperäst olõ-i lehte mitu nummõrd kuuh? Kallis om. Lihtsa, arvusaadav vastus. A tõõnõ vastus om, õt kirotajidõ ja kirotisi toimõtajidõ pink om lühkõkõnõ. Õks pakutas fotosit ja mitu sündmuisist, a kirotuisi

nii lihtsalt tulõ-i. Vahel pahanõs mõni lugõja ar' töösõ päälle, kiä tihtsämpä kirotas. Virkusõ iist tohi-i sarada'.

Mul om aastidõ joosul kujo-nõnu hüä toimõtus ja kiräsaatja'. Sarvõ Öiõ sutt seto kiilde ümbre panda' määnest taht juttu. Palmi Silvi lasõ-i ütteri viapoiga läbi. Kuna tä om eloag kohapääll elänu ja tund inemisi mitu põlvõ ja om kultuurieloh osalõnu, mõist tä meid müüdü toimõta' ka sala-vikost. Lõõpri Priit om virk ja hüä külgi päälle säädjä. Järvelilli Rein om kiräoskaja valla-lehetõimõtaja. Sundelli Harri tege ilosit olulidsi fotosit lehe jaost. Keväjä-suvõl oll' lehel praktikant Tarto Ülikoolist – Ploomi Anete, kiä võtsõ Setomaa noorõ' käsile ja tõi nä pilti.

Nassari Elvi om mäluandja, mõtõstaja ni uurja. Kala Ingrid om hüä keelemõistja ni kirotaja käsitüü, a ka muil teemadõl. Lõivu Merlin olõ-i Setomaad nõhtanu – tulõ, pildistäs, kirotas. Vabarna Janel om hüä sulg. Jalmaril nisamatõ. Hörna Aarel olnu' viil inämp edesi anda', ku tä kirotat' joud. Seto Instituut om kuutüüpartner – Alumäe Helen, Orasõ Ode ja Raudoja Ahto kirotasõ' reisikirju vai tiiduslikku teksti. Luigasõ Inara, Rahasepä Rainer, Laaneotsa Annela, Leima Aarne – kõik omma' kiräemõistja'.

Unistusõ':

■ Honorarifond. Õt saanu' ummilõ kirotajilõ hüä tüü iist parembahe massa'.

■ Võinu' olla' viil poolõgi kotusõga kiäki, kiä kõrval tegeles kaasaigsõ meediaga, täv-vendeh mi meediaruumi.

■ Võinu' liiku' seto tele ja raadio poolõ.

■ Võinu' olla' ka side-, transpordi- ja raamatupidämise- ni kontorikuludõ rida.

■ Pias tegelemä kirotajidõ kooltusõga. Seto kiil ja aokirändüspädevus.

Kokkõvõtõh. Setomaa leht om rahulik ja hüätahtlik inämbüs aigu. Hulga om artiklit, mia' jätvä' aoluuhuvilisilõ märgi ja pildi maaha. Vannu numbrit sirveh tulõ miilde hulga inemisi – kirotajit, tegijit, seto kultuuri hoitjit. Pallõsit näist inämp olõki-i mi siäh. Kõgõ kurvõmb om perämäne lehekülj – õga mustah raamih nimega jääs seto kultuuriruum kõnõlaja, mõistja, tegijä võrra vaesõmbas. Mõni aid jääs kitskmalda, mõni aid parandajalda.

Setomaa leht om nii hüä ku kõik rahvas. Saatko' umalt puult kirätõid ummi külli sündmuisi kotsilõ. Vihjakõ', ku kinkõlgi auväärne sünnipäiv tulõmah ja vöisi' luu kirotat'. Om üteldü, õt õga inemiso elost saa romaani kirotat'. Hüvvist tegudõst artikli kimmähe.

Noorõmba' ja hakkajamba', telke' Setomaa lehte ummilõ välähpuul Setomaad eläville sugulaisilõ vai hõimlaisilõ, vanõmbilõ inemisilõ tuuperäst, õt näil sünnümaa meeleh olõsi', ja noorilõ, õt nä hari-nõsi' lugõma seto kirja.

Google'i kalendrih om vahtsõnõ Setomaa rahvakalendri kiht

ORASÕ ODE

Seto Instituut

Ku ma viil Setomaa Muuseumidõh kuraatorina tüüti, sis ma mõtli, õt tüü olõsi' pallõ lihtsamb, ku olõsi' kõigil kolleegel ütime Google'i kalendri kiht, koh omma' kõik Setomaa pühä' ja tähtpäävä' nätä'. Toona' sai tuu kalendrikiht ar tetti, a nätä' oll' tuu õnnõ mi muuseumi tüütäjilõ.

Minevaastaga alostim EST-LAT projekti „Umakultuur mi ümbre“ strateegia kuuholõkidõga ja jaanuarih sai kipõstõ selgest, õt ka oppajil om vaia miildetulõtust, kunas rahvakalendri tähtpäävä' omma' ja midä nuil päivil latsiga saa tetä'. Säält sündügi mõtõh, õt trükitü' kalendri' omma' õnnõ ütest aastagast, a elektroonilitsõ' kalendri' omma' säändse', kohe saa õgal aol mõttit mano panda' ni praavtada'.

Sis mi naksi kolleegega mõtlõma, õt määndse' mõttõ' ni tegevüse' sääl olla' võisi'. Sai üteh arotõdu ja mi löüdse, õt kimmähe piäs sääl olõma 1) kalendripühä tutvustus ni aolugu; 2) määndse kefkoh vai küläh tuud pühä peetäs; 3) määnest süüki tuul pääväl

süvväs ja 4) määndsit laulõ saa tuul pääväl laulda'. Pääle tollõ kaimi viil, õt määndsit matõrjaalõ Seto Instituudi digiarhiivih vai muial viil olõmah om, koh pühä pidämisest kõnõldu om, ja pandsõmi nuu' ka sinnä' mano.

Kalendripühhi tutvustamisõst sai pruugitu Seto Instituudil varahappa vällä ant raamatit, koh om seto kalendri uurmisõl joba väega pallõ hüvvä tüüd ar' tett. Väega suur teno lätt Palmi Silvile, kiä om toimõndanu raamadu „Kodotulli valgusõh“ (2017), ni Hao Paalilõ, kiä om kirotanu setodõ rahvakalendrist raamatih „Igal kandil omad kombet“ (2019) ni „Rasakõisi Setomaalt“ (2013).

Kalendri kirjeldüisi pääminõ tsihtgrupp om oppaja', a ma väega looda, õt kalendrist saava' tukõ ka tõõsõ' inemisõ', kiä' tahtva' rahvakalendri tähtpäivi kotoh pitä' vai õnnõ tiidä' saia', kuvvamuudu mi esivanõmba' varahappa elli'.

Rahvakalendri tegemisõl olli' nõvvo ja jovvuga abist ka Raudoja Ahto, Valgu Meel ja Sarvõ Õiõ. Aifumma tee!

Kalendri lingi lövvät Umakultuuri opivara lehelt: <https://www.umakultuur.ee/o/setomaa-rahvakalendri>.

Interreg

Kaasrahanud
Euroopa Liit

Eesti – Läti

Õie-Õiõ-Õiä mõttit

28.12.2025

Pühapäiv ommõgi' pühä päiv, ku tetä-äi tüüd, õnnõ õgapääväsit tegemisi vaia tetä', õt elo lääsi' edesi. Eelä' õdagu nakas hilläkeiste lummõ maa pääle sadama. Sis lumi tsuut puhas ja üüse nakas vahtsõst lumi tulõma ja hummogust oll moro ja puu ossa' valgõ'.

Talv jääki-is taivahe, sattõ õks maa pääle. Tuulõkõnõ helõtas helläste kõo peenõkõisi ossakõisi ja helõtas kuu-sõkõisi ütele poolõ ja tõõsõlo poolõ. Sääne hummok.

Pliidi ala puu' ja sis tuli külge ja kõrrakõsõ ao peräst ommõgi' jo kuulda', kuis kuu-sõpuu' prõksva'. Lämmi juusk tarrõ piteh.

Pliidipuiõ tuuminõ. Tulõ minnä' üle moro. Lumõ pääle jääse' jäle', tagasi tullõh tõist piteh jäle' ja peräkõrra om lumõ

Talv.

Kauksi Ülle pilt

seeh tiiraakõnõ, midä müüdä om ka' kassikõisil hüä kavvu', kukki' nä saava' hüpeldeh suurõst lumõst ka' läbi.

Valgõt aigu olõ-õi pikält, pia nakaski' hämost minemä. Lumi nakas umma lumõtandsu keer-tõh tandsma.

SARVÕ ÕIÕ

MEETA REBO

26.01.1943 – 02.12.2025

Mälestäse' koolikaaslasõ'
Jaaska Algkooli päivil

KALJU KALAMEES

03.11.1940 – 11.01.2026

Mälestäse' koolikaaslasõ'
Jaaska Algkooli päivil

Leinämi

† Jenny Kripson † Mari-Ann Luhamäe † Paul Piiri

VEEBRUARI SÜNDMUSÕ'

2. veebruar

kell 10

Tarto rahu-lepingu aastagapäiv

Verskah

Petseremaa Vabadussamba platsipääl.
3. veebruar

kellä 16–17.15

Setomaa suusasari

Verska tervüseraal.
4. veebruar

kellä 10–16.30

AI kooltus

Uusvada kultuuriküläh (55+).
6. veebruar

kell 18

Miktämäe külä kokkosaaminõ

Miktämäe teenindüspunkti saalih.
7. veebruar

kell 17

Pöörane TäiskuuÕõsõõming

Peipsi Toidu Tänaval: Näpotüü Kotusõ kohvkuh

Matsurih, Toomõmäe talo kodorestoranih

Maagilõne Maagõkõnõ Saaboldah, Ilolisõh Kirsi Taloh Meremäel.
11. veebruar

kellä 10–16.30

AI kooltus

Uusvada kultuuriküläh (55+).
13. veebruar

kell 19

KINO: „Täiuslikud võõrad“

Verska kultuurimajah.
15. veebruar

kell 10

Setomaa lahtidsõ' karikavõistlusõ' ojomisõh

Verska viikeskusõh.
17. veebruar

vastlapäiv.
17. veebruar

kellä 16–17.15

Setomaa suusasari

Miktämäe koolih.
20. veebruar

kell 12

mälestüstseremoonia

Petseremaa Vabadussamba platsipääl

Verskah.
20. veebruar

kell 18

Eesti Vabariigi aastagapääväle pühendet

kontsertaktus ja tunnustaminõ

Verska kultuurimajah.
22. veebruar

kell 11

maaselitsa pidäminõ

ja „Hõpõhõimo hõpõkraam“ näütüse avaminõ

Obinitsa muusiumih.
22. veebruar

kell 11

maaselitsa pidäminõ

Verska talomuusiumih.
22. veebruar

kell 11

maaselitsa pidäminõ

Lüübnitsa küläkeskusõh.
23. veebruar

nakas suur paast.
24. veebruar

kell 11

mälestüstseremoonia

Vabadussõah surmasaanuidõ mälestüskivi man ja kuuholõminõ

Luhamaa külämajah.
24. veebruar

kell 14

Eesti Vabariigi aastagapääväle pühendet

paraat ja kontsert

Obinitsah.
26. veebruar

kell 11

Setomaa valla vannuinõmisi ülikuul

Verska kultuurimajah.

SÜNNÜPÄÄVÄ' VEEBRUARIH

Karro Silvia – 75 2. veebruar aokiränik, Sorrõseto leelonaane	Toomesaare Aino – 66 14. veebruar leelonaane	Batalinovski Viktor – 56 16. veebruar Petseri 2. Keskkooli innine oppaja	Otsa Andres – 70 24. veebruar puutüü-, foto- ja kalamiis
Višnevi Miralda – 90 5. veebruar Sorrõseto leelonaane, rätsepmeistri	Merik Ivask juunior – 48 14. veebruar Seto Miihi Summa laulumiis	Itse Urmet – 50 17. veebruar ettevõtja	Tarrosõ Triinu-Liis – 24 24. veebruar Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liigõh, Mokornulga ja Marätsäuga leeloparkõ leelotaja
Roosimäe Helene – 76 12. veebruar Sõsarõ koori laulja ja pillimängja	Palmi Evgeni – 73 15. veebruar Veļõ' laulumiis	Eksta Viivi – 93 19. veebruar Petseri 2. Keskkooli innine oppaja	Kõrgekuhi Marge – 55 26. veebruar Sõsarõ koori laulja
Kõrgemäe Liidia – 69 12. veebruar Sõsarõ koori laulja	Kiristaja Arvis – 61 15. veebruar arheoloog-aoluulanõ	Prangeli Anne – 57 22. veebruar Madara' leelonaane	Lillmaa Terje – 56 28. veebruar käsitüümeistri, jutusõkõnõlaja
Kase Piret – 54 12. veebruar karmoškaansambli Karmona pillimängja	Varese Vaike – 61 16. veebruar Meremäe-Obinitsa naiskoori laulja	Kaldmaa Ivika – 52 23. veebruar Helmekaala' leelonaane	Tamme Vally – 78 29. veebruar Petseri 2. Keskkooli innine oppaja

Setomaa Vallavalitsus suuv õnnõ:

Jevdokia Vislapuu	94	Harri Sass	81	Aavo Semm	76	Aime Roosik	73
Milvi Naudi	92	Nikolai Soolind	80	Hillar Astla	76	Evgeni Palm	73
Valentina Luigelaht	90	Maria Aul	80	Antonina Timonina	76	Aivo Tammik	73
Selgur Reha	90	Helve Semjonova	80	Aino Toomiste	75	Ülo Palmik	73
Liisi Kutkina	85	Valter Pedjak	80	Ilmar Rammulüüs	75	Volli Suvi	72
Mati Kütt	85	Harry Sulaoja	79	Aita Palolill	75	Leo Peri	72
Johannes Aul	84	Toomas Lauk	79	Valdu Solovjev	74	Hele Siilik	72
Õie Valli	84	Paul Orgu	79	Ivan Pikaljov	74	Nadežda Latkina	72
Leo Ago	84	Mihail Ossipov	78	Eino Lövi	74	Galina Kirsing	70
Helju Tirp	84	Anatoly Osipov	78	Agni Tagen	74	Helgi Metsik	70
Madis Jõgela	83	Aino Lõiv	78	Illar Vallas	74	Maie Udras	70
Rein Raudsepp	83	Leo Kuldmäe	77	Aino Järveveer	74	Nikolai Jegorkin	70
Viktor Kostõgov	83	Vello Kilusk	77	Aare Laaneots	74	Kalev Ilves	70
Maria Mägiste	82	Vello Lepa	77	Kalju Pirbe	73		
Helgi Aadusaar	82	Leida Kõrgemäe	77	Aasa Simson	73		

Õnnitlõmi tillõkõisi
vallakodanikkõ!

MARIJA
GRIGORJEVA

EERIK
PAESÜLD

ROBI
SÄDE

